

edirne

Sayı 57 Ocak 2024

Sekirlerin Sultanı

Fotoğraf: Mehmet Fatih ÖZDEMİR

edirne

Sayı 57 Ocak 2024

İmtiyaz Sahibi
Yunus SEZER
Edirne Valisi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Genel Yayın Yönetmeni
Prof. Dr. Mustafa HATİPLER

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Engin BEKSAC
Prof. Dr. Müberra GÜRGENDERELİ
Prof. Dr. Mustafa HATİPLER
Doç. Dr. Nilgün BECENEN
Dr. Öğretim Üyesi Gülüm Burcu DALKIRAN
Dr. Öğretim Üyesi Rifat GÜRGENDERELİ
Dr. Öğretim Üyesi Tülay CANİTEZ
Kemal SOYTÜRK
Öğr. Gör. Dr. Özlem ALADAĞ BAYRAK
Öğr. Gör. Funda SELVİ AVAT
Öğr. Gör. Nur KESKİN
Arzu ULAŞDIR

Editör Yardımcısı
Burak DİPEVLİLER

Grafik Tasarım
Arzu ÖZDEMİR

Fotoğraf Editörü
Behiç GÜNALAN

Baskı
Seçil Ofset
100. Yıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No:77 Bağcılar/ İSTANBUL
0 (212) 629 06 15

Edirne İl Özel İdaresi tarafından bastırılmıştır.
Ocak 2024, Ücretsizdir.

Yönetim - İletişim Yeri
Edirne Valiliği
Basın Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Hükümet Caddesi Vılayet Binası, Edirne
0 (284) 213 91 80
www.edirne.gov.tr
edirnedergisi@hotmail.com

Kapak Fotoğrafi
Tarık ÜLGÜDÜR

Editör'den

"Hamas'ın tuttuğu 290 İsrailli rehineden bahsediyorsunuz, peki İsrail'in yıllardır tuttuğu 2,5 milyon Filistinli rehineyi neden görmüyorsunuz? Eğer 7 Ekim'de yaptıkları nedeniyle Hamas'ın yok edilmesi gerektiğini düşünüyorsanız ben de size İsrail'in de 20 yıldır 2,2 milyon kişiyi bir toplama kampında tuttuğu için yok edilmelidir diyorum. Gazze'deki 1,1 milyon çocuk şu anda soykırımın hedefi. Bu kalpleri feryat ettirecek bir suçtur." diye yazıyor ABD'li Yahudi Siyaset Bilimci Norman Finkelstein. Ne yazık ki Gazze'de, 7 Ekim 2023'ten bu yana, İsrail tarafından bütün dünyanın gözü önünde korkunç ve utanç verici bir soykırım gerçekleştiriliyor. İsrail ihlal edilebilecek tüm kuralları ihlal etmekte ve hastanede tedavi gören insanları dahi bombalayacak kadar büyük gözü dönmüşlük yapmaktadır. İsrail'in Gazze'de yaptıkları yaşadığımız çağın yüzkarasıdır. Bugünlerin en kısa sürede sona ermesi ve Filistin topraklarında özgür bir Filistin devletinin kurulması en büyük temennimizdir. Göksu ÖNGÖREN ÖZGÜR, Filistin'de yaşanan bu soykırımını "Gazze'nin Sessiz Çığlığı" başlığı ile yazdı bizler için.

Bu sayımızda, Mahremi'nin : "Gelir her güçesinden zikir ü tevhid" diye betimlediği camilerimizi, tarihin içinden damıtılan bir su gibi yazdı, Prof. Dr. Müberra GÜRGENDERELİ. Yasemin SOYTÜRK: "Rumeli'nin Derin Nefesi" ile nefeslendirdi bizleri. Prof. Dr. Mustafa TAN: "Edirne'nin Agro-Turizm Potansiyeli"ni kaleme alırken Doç. Dr. Nilgün BECENEN ve Çiler ALKAN: "Edirne'de Geleneksel İşleme ve Oya Sanatı"nı, Serkan SUGÖZLEYEN: "Fetret Devri ve Eski Camii"yi yazdı.

Kaybolan mesleklerden biri de bezazlık, ne yazık ki. O nedenle şehrimizin son bezazı Mehmet Yakut Hocamızı ağırladık Dr. Öğretim Üyesi Rifat GÜRGENDERELİ'nin röportajıyla. Bir diğer röportajımızı Öğretim Görevlisi Nur KESKİN yaptı, Emine VARDARLI ile; "Edirne'nin Köklü Çınarları" diyerek...

Burak DİPEVLİLER: "Harf İnkılabının Şafağında Edirne Postası Gazetesindeki Sosyal Hayat, Kültür ve Sanat Haberleri"nin devamını kaleme alırken Dr. Öğretim Üyesi Ramazan ÇELİK: "Dijital Platformlar-Televizyon ve Yetişkin Çocuk" konusunu yazdı. Büyük Mübadele Derneği Başkanı Sabit SEMİZ, Büyük Mübadele'nin 101. yılı anısına: "Unutmamak Bazen Mutluluktur..." diye kağıdı döktü mübadele yolculuğunu... Öğretim Görevlisi Dr. Özlem ALADAĞ BAYRAK: "Sağlık Teknolojilerinde Dünya Trendleri: Giyilebilir Sağlık Teknolojileri"ni yazarken Tapu Kadastro 14. Bölge Müdürü Hayrullah AKDEMİR: "Kökü Mazide Olan Atı Olmanın Adı; Tapu Kadastro" yu kaleme aldı. Uzman Diyetisyen Esra ÇELAKIL: "Kalori Hesaplama Popüler bir Kilo Kontrol Aracı mıdır?" sorusunun cevabıyla, öykü yazarı Şefika REFİK: "Ayna" isimli öyküsüyle katkı verdiler bu sayımıza.

Bu sayımızın kapak fotoğrafı Fotoğraf Sanatçımız Turhan ÜLGÜDÜR'e ait. Fotoğraf Sanatçıları'mız; Ahmet AKIN, Behiç GÜNALAN, Cüneyt VARNA, Hamza TANRISEVEN, Mehmet Fatih ÖZDEMİR ve Uğur KAYGUSUZ birbirinden güzel fotoğraflarıyla dergimizin sayfaları arasında bize eşlik ettiler.

Sağlıkla kalın....

Prof. Dr. Mustafa HATİPLER

2-3

Yunus SEZER / Edirne Valisi
GÖNÜL DİLİYLE

4-5

Göksu Öngören ÖZGÜR
GAZZE'NİN SESSİZ ÇIĞLIĞI

6-9

Prof. Dr. Müberra GÜRGENDERELİ
EDİRNE CAMİLERİ

10-13

Yasemin SOYTÜRK
RUMELİ'NİN DERİN NEFESİ

14-16

Prof. Dr. Mustafa TAN
EDİRNE'NİN AGRO-TURİZM POTANSİYELİ

18-20

Doç. Dr. Nilgün BECENEN, Çiler ALKAN
EDİRNE'DE GELENEKSEL İŞLEME VE OYA SANATI

22-23

Serkan SUGÖZLEYEN
FETRET DEVRİ VE ESKİ CAMİ

24-26

Dr. Öğr. Üyesi Rifat GÜRGENDERELİ
EDİRNE ESNAFI: BEZAZ-BASMACI ÖZER YAKUT

27-31

Öğr. Gör. Nur KESKİN
EDİRNE'NİN ÇINARLARI: EMİNE VARDARLI

32-33

Burak DİPEVLİLER
HARF İNKILABININ ŞAFAĞINDA EDİRNE POSTASI GAZETESİNDEKİ SOSYAL HAYAT, KÜLTÜR VE SANAT HABERLERİ (II)

34-35

Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ÇELİK
DİJİTAL PLATFORMLAR-TELEVİZYON VE "YETİŞKİN ÇOCUK"

36-37

Sabit SEMİZ / Büyük Mübadele Dern. Bşk.
UNUTMAMAK BAZEN MUTLULUKTUR

38-41

Öğr. Gör. Dr. Özlem ALADAĞ BAYRAK
GIYİLEBİLİR SAĞLIK TEKNOLOJİLERİ

42-43

Hayrullah AKDEMİR / Tapu Kadastro 14. Bölge Müdürü
KÖKÜ MAZİDE OLAN ATI OLMANIN ADI: TAPU KADASTRO

45-46

Uzman Diyetisyen Esra Çelakıl
KALORİ HESAPLAMA POPÜLER BİR KİLO KONTROL ARACI MIDIR?

48

Şefika REFİK
AYNA

GÖNÜL DİLİYLE

Yunus SEZER
Edirne Valisi

Bilindiği üzere, tarih içinde ilk şehirler Doğu'da, Mezopotamya bölgesinde ve Nil Nehri civarında ortaya çıkmıştır. Daha sonraki yerleşimler daha çok Anadolu ve Akdeniz civarında gerçekleşmiştir. Şehirlerin kurulması aynı zamanda medeniyetlerin kurulmasını sağlamıştır. Bir başka ifadeyle medeniyetler şehirlerde kurulmuş, şehirlerde neşvünema bulmuştur. Bununla birlikte şehirler sürekli

sosyal ve toplumsal gelişme içinde bulunan mekânlardır. Bu gelişme hali, o şehirde yaşayan insanların iskândan dinlenmeye, çalışmadan eğlenmeye kadar pek çok ihtiyaçlarının karşılanması zaruretinden kaynaklanmaktadır. Şehirlerin bu gelişme hali, onların canlı bir organizma olmalarını sağlamıştır.

Şehirleri canlı birer varlık olarak kabul etmek, ona göre inceleme ve tespitlerde bulunmak ve şehre ona göre davranmak; çok ütöpik bir düşünce olmasa gerek. Şehirlerin de tıpkı insanlar gibi doğuşu ve büyüüp gelişmesi olduğu gibi hafızası olduğu ve şehirlerin de tıpkı insanlar gibi unutmadığı düşüncesi muhtemelen böyle bir anlayışa dayanmaktadır. Gerçekten de şehirler birer canlı varlıklardır ve onların da tıpkı insanlar gibi hafızası ve hatta ruhu vardır. Bu şehirler, içinde yaşayan şehirliyi yetiştirir, yönlendirir, büyütür, geliştirir. Tarihsel çizgi içinde ele alındığında, şehirlerin bu durumunun ne kadar belirleyici olduğunu müşahade etmek mümkündür. Bunun en güzel örneği Edirne'dir. Edirne, her zaman, içinde yer aldığı medeniyetlerin, en önemli şehri olma özelliğini koruyacak süreklilik ve dinamizme sahip olmuştur.

Edirne, bu süreklilik ve dinamizmini tarih boyunca aralıksız olarak sürdürmüştür. Kaderi, Doğu'yla Batı'nın karşılaştığı bir coğrafyada medeniyetlerin kesişme noktası olmakla çizilmiş olması onun bu dinamizmini daha da güçlendirmiştir. Edirne, bu güçle, asırlar boyunca, bir yanıla Anadolu'nun sevgi, irfan ve merhamet ışığını almış ve diğer yanıla o ışığı Batı'ya vermiş, Batı'yı aydınlatmıştır. Bu süreklilik ve dinamizm içinde Edirne, bir yanıla

"Bile" redifli gazeli başta olmak üzere Divan edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Ahmet Neşatî'yi diğer yanıla Ressam ve Yazar Abidin Dino'nun: ".. çağımızın insanı, birkaç kültürün insanı, hem Yunus'un, hem Bedrettin'in, hem Sinan'ın torunu..." olarak vasıflandırdığı İlhan Koman'ı yetiştirmiştir. Nitekim bu dinamizm içinde, Edirne dergimiz, Edirne'nin her alandaki kültürel birikimini ortaya koymak, Edirne'ye hizmet etmiş kişilerin anılmasını sağlamak, şehrimizde faaliyet gösteren farklı mesleklerdeki uzman kişilerin mesleki ve güncel konularda görüşlerine yer vermek amacıyla 1997 yılından bu yana yayınlanmaktadır.

Azim, sevgi, inanç ve kararlılıkla, bu güçlü şehre, bu güçlü şehrin güzel insanlarına hizmet etmek, bu güzel şehrin dününü bugüne taşımak ve dününde kalmadan bugününü yarına aktarmak için gayret etmek, dünyanın en onurlu işlerinden biri olsa gerek... Şevkle ve yorulmadan... Yunus'un ifadesiyle söyleyelim sözün özünü ve özümüzün sözünü:

Kastım budur şehre varam
Feryad u figan koparam...

GAZZE'NİN SESSİZ ÇIĞLIĞI

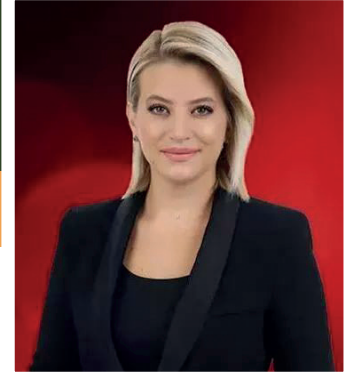
Göksu Öngören ÖZGÜR / TV Spikeri - Gazeteci

*Bunların kalpleri vardır ama onlarla kavrayamazlar;
gözleri vardır ama onlarla göremezler;
kulakları vardır ama onlarla işitemezler.
A'râf Suresi - 179*

Gazze, tarih boyunca birçok savaşın tanığı oldu. Ancak bu kez yaşananlar, tüm sınırları aştı. Gazze'nin gökyüzü, savaşın gri bulutlarıyla kaplı. Her gün batışında, acıların gölgesi ağırlaşıyor ve karanlık daha da artıyor. Gözlerinde umudu kaybetmiş çocuklar, etrafa dehşetle bakıyor. Analar, evlatlarının yokluğunda gözyaşlarını içine akıtıyor. Babalar, yıkılan evlerin enkazında geleceği arıyor. Bulabilir mi ki kimse gelecekte bir parça, bu açmaz bir kader gibidir şu anda, aşılamayan.

Bu büyük katliam, bu büyük soykırım, tarih kitaplarında yerini alacak ve elbet bir felaket olarak insanlık tarihinin kanlı sayfalarına işlenecek. Gazze'nin sakinleri, her gün

yeni bir kayıpla uyanıyor. Ölüm, yıkım ve yas, artık günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş. Gazze'deki Sağlık Bakanlığının 17 Ocak 2024 tarihi itibarıyla verdiği acı verici rakamlar, bu trajedinin boyutunu gözler önüne seriyor: 24 bin 448 ölü, 61 bin 504 yaralı. Bu sayılar sadece istatistikler değil, her biri kendi hikayesi olan insanların hayatları. Çoğunluğu masum kadınlar ve çocuklar olan bu kayıplar, savaşın yalnızca bir sayı olmadığını, gerçek insan hayatlarını birer birer yıktığını hatırlatıyor. Çocukların oyun alanları, bombaların açtığı kraterlerle dolu. Okullar, hastaneler ve evler, harabelere dönüşmüş. Her moloz parçası, bir zamanlar burada yaşayan insanların hayallerini fısıldıyor.

Gazze'nin sokakları bir çığlığa bürünmüş durumda, dünyanın sessizliğinde yankılanan bir çığlık. Bu, sadece Gazze'nin değil, insanlık vicdanının da bir sınavı. Bu felaket, Gazze'nin değil, tüm dünyanın yarası ve görmezden gelmek yarayı iyileştirmeyecek, derin derin sızacak ve hepimizi hasta edecek bu vicdan yarası. Şimdiden insanlık tarihine kara bir leke olarak geçen bu soykırım, gelecek nesillere aktarılacak bir utanç kaynağı olarak hatırlanacak ilelebet. Gazze, coğrafi bir konumdan çok, dünya tarihinin acı dolu bir sayfası olarak anılacak. İsrail'in Gazze'ye yönelik vahşeti, soykırımın yarattığı derin izleri akıllara getiriyor. Soykırımdan kurtulanların bazıları hala hayattayken, hafızalar tazeyken, bu tür bir vahşeti nasıl gerçekleştirebildikleri insanın aklını geliyor ve bu sorunun cevabı bende yok ama bilinsin ki İsrail'in bu vahşeti, tarihin karanlık sayfalarında yerini alacak bir soykırım olarak kaydediliyor.

Bütün bunlara rağmen Gazze, yıkımın ortasında bile yaşamın direncini gösteriyor. Bu direnç, savaşın acımasız yüzüne karşı umudun ve insanlık ruhunun varlığına da bir kanıt. Yine Gazze'nin yaşadığı felaket, dünya için bir uyarı ve gelecek nesilleri, adalet ve barış için daha fazla sorumluluk almaya davet ediyor. Gazze'nin çığlığı, unutulmaz bir hatıra olarak kalacak ve insanlık tarihinde, savaşın yıkıcılığına ve barışın önemine dair bir ders olarak anılacak.

Gazze; tüm dünyayı, birlik, barış ve duygudaşlık yani özetle insanlık adına daha fazla çaba gösterme çağırıyor. Gazze, insanlık olarak karşılıklı anlayış ve dayanışma içinde olmamız gerektiğinin bir hatırlatıcısı. Gazze'nin sessiz çığlığı, her birimizin kalbinde yankılanıyor ve bize, dünyamızın daha adil ve barış dolu bir yer olması için ortak bir çaba içinde olmamız gerektiğini hatırlatıyor.

O sessiz çığlık, bize kalplerimizle derinden hissetmeyi, gözlerimizle gerçeği açıkça görmeyi ve kulaklarımızla dikkatle dinlemeyi öğretiyor.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Yıkılan evler
Tükenen hayatlar var.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Kalbinde büyüttüğü
Çiçekleri kirletilen çocuklar var.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Açlık yokluk sürgün
Paramparça olmuş ümitler var.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Annesini arayan bir kız çoğunun
Çaresiz elleri var.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Bebeğini toprağa saklayan bir babanın
Gökyüzünü titreten feryadı var.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Kimsesizliğin zemherisi
Yalnızlığın dehlizi var.

Gazze'nin sessiz çığlığında
Acıyı bir mızrak gibi kalbine gömen annelerin
Hıçkırık dolu gözyaşı var

Gazze'nin sessiz çığlığında
Zulmün elinde, ölümün perdesinde
Yok olmuş insanlık var.

Fotograf: Servet ÇINAR

EDİRNE CAMİLERİ

Prof. Dr. Müberra GÜRGENDERELİ

Osmanlı döneminde camiler; sadece ibadethane değil aynı zamanda günlük hayatın bir unsuru olarak; halkın toplanma yerleri, yardımlaşma ve dayanışma merkezleri olma özelliği de taşıdığından sosyal ilişkiler bağlamında da önemli bir yer tutmaktaydı. Bu sebeple camiler; bir taraftan ibadet yeri olarak insanların manevi ihtiyaçlarını karşılarken bir taraftan da günlük hayat ve sosyal ilişkilerin düzenlenip uygulandığı muhitler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Edirne'nin 1361'de Sultan I. Murad tarafından fethiyle, İstanbul'un ve diğer Rumeli şehirlerinin fetihleri hızlanıp kolaylaşmıştır. Şehrin alınması, diğer büyük zaferlerin müjdecisi olmuş, birçok Balkan seferi buradan yönetil-

miştir. Askerî bir üs halini alan Edirne, Bizans'ın Balkanlar ve Avrupa ile ilişkisini de keserek stratejik bir değer kazanmıştır. Dârü'l-küfr bir kale iken bir Türk-İslam merkezi haline gelen "nusret ve meymenet beldesi" Edirne, payitahtlığı sona erdikten sonra da imparatorluğun önemli bir kültür ve medeniyet merkezi olma özelliğini devam ettirmiş kutlu bir şehirdir. Padişahların ve devlet adamlarının kurumsallaşmış bir gelenek olarak kültürel gelişmeleri, yüksek öğrenimi, sanatı, edebiyatı, müziği ve mimariyi bizzat teşvik etmeleri; Edirne gibi manevi kimliği olan şehirlerin gelişmesini daha da hızlandırmış ve bu sayede cami, medrese, mescit, tekke, türbe, köprü hamam, çarşı, çeşme vb. yüzlerce değerli tarihi eser meydana getirilmesine zemin oluşturmuştur.

Bugün başta selâtin câmleri olmak üzere Edirne’de mevcut onlarca câmiden yükselen ezan sesleri, yüzlerce yıldır gökkubbeyi çınlatmaktadır.

Evliya Çelebi; IV. Murad’ın fermanına istinaden yapılan araştırmaya göre XVII. yüzyılda Edirne’deki câmi ve mescit sayısının 1705 olduğunu nakleder. Bunların 14’ü selâtin câmii, 300’ü ise vezir ve ileri gelenlerin yaptır- dıkları câmilerdir. Hıbrî, 1634 yılında Edirne’de 40 adet câmi olduğunu ve 10 tanesinin büyük sultanlar tarafın- dan yaptırıldığını söyler. Evliya Çelebi’nin verdiği sayının abartılı olmasının nedeni, muhtemelen bu sayıya mes- citlerin de dahil edilmiş olmasıdır. Ahmed Bâdî Efendi XIX. yüzyılda, 16’sı sultanlar tarafından yaptırılmış 61 adet câmi ve 164 adet mescit bulunduğunu kaydeder.

Evliya Çelebi’nin şaşkınlık ve hayranlıkla anlattığı bir di- ğer konu da Edirne’deki câmlerin abdesthane suları ve kalabalık cemaatidir. Evliya Çelebi’nin söylediğine göre, soğuk kış günlerinde Edirne’nin bütün câmlerinin ab- desthane musluklarından sıcak sular akıtılırdı ve kalaba- lık cemaat huzurla abdest alıp ibadetlerini ederdi.

Osmanlı dönemi klasik şairleri, şehrin birçok özelliğini kaleme aldıkları çeşitli manzumelerinde Edirne’nin mu- azzam camilerinden hayranlıkla bahsederler. Mahremî (ö.1535), Evliya Çelebi’nin övdüğü şehrin cemaatle dolu, kalabalık ulu camilerini, cennetin beyt-i mamuru olarak nitelendirirken camilerin cemaatini de huriler olarak tas- vir eder. Bu güzel camilerin kimisi ‘Mescid-i Aksa’ya kimi- si de ‘Kâbe’ye benzemektedir.

XVI. yüzyıl Şairi Celâlzâde Mustafa; şehrin her câmiinin zikir sesleriyle dolu olduğunu ve her köşesinden “Ya Rabbi” “Ya Hû” zikirlerinin duyulduğunu söyler. Câmlerin göklere yükselen ince minareleri, Allah’ın birliğini işaret eden nurlu bir cisim olmuştur. Mesîhî (ö.1512), Edirne Şehrengizi’nde; şehrin onlarca minaresinden her birinin servi boylu bir güzel gibi ince, uzun ve zarif görüldüğü- nü ifade eder.

İstanbul’un payitaht olmasından sonra Edirne, zaman zaman ihmale uğramış olsa da padişahların ve devlet büyüklerinin şehre olan ilgileri devam etmiştir. Özellikle ordunun batı seferlerinde karargâh ve ordugâh özelliği taşıması, şehzade sünnet düğünleri ve av eğlencelerine mekan olması gibi nedenlerle şehir, yüzyıllar boyun- ca önemini devam ettirmiştir. Bu ve benzeri vesilelerle Edirne’ye gelen padişahlar sayesinde şehir daha da ba-

yındır hale gelmiştir. Şair Şeyhülislam Yahyâ (ö.1644), IV. Murad’ın şehre gelmesiyle, şehrin değerinin ve itibarının arttığını söyler. Şehrin câmlerinin kubbeleri, şehre yukarı- dan bakıp gökyüzüne büyüklük taslamaya başlamışlar- dır.

Makdemiyle şöyle rif’at buldı ol şeh-i güzîn
Nüh sipihre ta’n eder şimdi kıbâb-ı Edrine
(Şeyhülislam Yahyâ, Gazel 311/5)

Selimiye Camii

Selimiye Camii’nin İstanbul’da değil de Edirne’de yapıl- ma sebebi, II. Selim’in gördüğü bir rüya ile ilgilidir. Evli- ya Çelebi’ye göre; Hz. Muhammed, II. Selim’e rüyasında: “Kıbrıs adasının fatihi olursam bir cami yaptırayım demiş idin, ahde vefa edip Kıbrıs seferinin ganimetiyle Sedd-i İslâm Edirne’de bir cami inşa et” der.

Mimar Sinan 1568-1574 yılları arasında yaptığı Selimi- ye’de, daha önce yapılmış câmlerden farklı bir tarz kul- lanmıştır ki bu yeni tarz dünya mühendislerini hayrete düşürmüştür. Görülmeye değer bir selâtin câmii olan Selimiye, sedefe benzeyen Edirne şehri içinde eşsiz bir inci gibi durmaktadır.

Bir görececek câmi-i şâhânedir
Şehr sadef ol dür-i yekdânedir
(Hıbrî)

Bâlî Çelebi (ö.1594’ten önce) kasidesinde; makamı yük- sek, kıymeti ve şerefi çok fazla olduğu için Kâbe’nin nur- larının Selimiye’yi ziyarete geldiğini ve Allah’ın feyz rüz- gârının, insanların gönlünü Allah’tan başka her şeyden temizlemek için bu camide bulunduğunu ifade eder. Ay ve güneş bu felek kubbeli caminin altın ve gümüşten iki kandili, cemaat ise bu kandillerin etrafında dönen per- vanelerdir. Caminin dört yana açılan kutlu kapıları vardır. Gökteki hilal ise o saadet kapısının kapı halkası olmuştur. Caminin şadırvanı, cennet havuzuna benzemektedir. Orada abdest alanlar dünya ile ilgilerini keserler.

Keçecizâde İzzet Molla (ö.1829), Mihnetkeşân mesne- visinde, “Sıfat-ı Câmi-i Selîmiyye” başlığı altında bu mu- azzam camiye vasfetmiştir. O gönül açıcı Selimiye Camii, Edirne şehrini daha da aydınlatmış, parlatmıştır. O, öyle bir camidir ki bugüne kadar yapılan bütün hayır eserleri toplanacak olsa bunların hepsi Selimiye’nin yanında hiç sayılacaktır.

Caminin mihrabı doğruluk ehlinin kaşı, mumunun ışığı Allah'ın nuru, kürsüsü abanozdan yapılmıştır. Vaiz oradan halka cevherler saçmaktadır. Selimiye'nin mahfli, cennet köşklerine benzer, o köşkün altından ırmaklar akmaktadır. Caminin dört minaresi, dört hak mezhebe (Hanefî, Mâlîkî, Hanbelî, Şâfi) ya da Allah'ın kurtuluş yolundaki dört mertebeye (şeriat, tarikat, marifet, hakikat) benzemektedir. İzzet Molla'ya göre Selimiye'nin vasıflarını zikrettiği manzume bu camiyi anlatmaya yetmez. "Şair, bütün kitabı onun vafında yazmış olsaydım yine de az gelirdi." diyerek Selimiye övgüsünü bitirir.

Anın olsa vafında sanman yeter
Ser-â-pâ bu manzûme-i muhtasar
(Keçecizade İzzet Molla, Mihnetkeşân /3836)

Üçşerefeli Cami (Yeni Cami)

Ahmed Bâdî, Selimiye Camii yapılmazdan önce bu camiye, "Câmi-i Cedîd" (Yeni Cami) denildiğini Tâcüt-Tevârîh'ten nakille anlatır. Mahremî (ö.1535), Şehnâme-si'nde, Yeni Cami'nin yüksekliğiyle gökyüzünün en üst noktasına kadar uzandığını, değerinin ve derecesinin de çok yüce olduğunu ifade eder.

Yeni câmi' ki ermiş tâk-ı 'arşa
İrirmiş pâyesini sâk-ı 'arşa
(Mahremî, Şehnâme/2659)

Caminin farklı yapıdaki beş adet kubbesi için nakkaşı; bin renkte kırmızı, silü, lacivert, mavi, yeşil ve sarı renkli boyalarla öyle nakışlar yapmıştır ki dikkatle inceleyen bilge kimseler şaşkınlıktan parmaklarını dudaklarına götürüp hayran olurlar. Sanki bu beş kubbenin nakşını, ezel nakkaşı olan Allah, kudret eliyle çizmiştir. Caminin duvarları ve kapısı, ibret verici nakışlarla süslüdür. Üç Şerefeli Cami'nin süslü kapısı Türk mimari sanatı içinde önemli bir yere sahiptir. "Selimiye'nin yapısı, Eski Cami'nin yazısı, Üç Şerefeli'nin kapısı" sözü Edirneliler arasında, şehrin üç büyük cami için dile getirilmiş meşhur bir söz olarak yüzyıllardır söylenegelmektedir.

Caminin her köşesinden zikir ve tevhit sesleri gelmektedir. Minarelerden ezandan ayrı olarak okunan temcitler yani Allah'a yapılan dua, tazarru ve ilahiler o kadar tesirlidir ki can kulağına kadar erişmektedir.

Gelir her gûşesinden zikir ü tevhîd
Erişir gûş-ı câna bâng-ı temcîd
(Mahremî, Şehnâme/2663)

Eski Cami

Ahmed Bâdî, Hıbrî'den nakille; Edirne'de Eski Cami'den daha kadim birçok cami ve mescit bulunduğu halde, belde halkının Eski Cami'yi mukaddes kabul ettiklerini ve bu caminin, duaların kabul edildiği bir makam olduğunu söyler. Beşir Çelebi'ye göre; caminin dokuz iç kubbesi, dokuz feleğe, dört sütunu dört mezhebe, dış beş kubbesi de beş vakit namaza işaretir. Hacı Bayram Velî, II. Murad'ın daveti üzerine Edirne'ye gelmiş ve Eski Cami kürsüsünden vaaz vermiş, burada itikafa girmiştir. Eski Cami'de duaların müstecap olduğuna inanılmasının sebebi, "Hikâyet-i Beşir Çelebi" de geçen bir rivayete dayanmaktadır. Rivayete göre, "Eski Cami inşa edildiği sırada, yarısı tamamlanmak üzereyken Kâbe'nin kuzey yönünden iki siyah taş düşmüş, yerine koymalarına rağmen yedi defa tekrar düşmüştür. Bir gece Hz. Muhammed, şeyh-i haremî rüyasına girip: "Ol taşı Rûm'da Edrene şehrine gönderin. Orada ümmetim için bir câmi-i şerîf bina edilir. Onun mihrabının sağ tarafına koysunlar. Ta ki ümmetim her vakit oraya gidip namaz kılip hacet dileyeler." der ve bunun üzerine taş, Eski Cami'ye yerleştirilir. Bu taş, halk arasında Kâbe Taşı olarak anılmaktadır. Bu sebeple Eski Cami, Edirne salihlerinin makamı, ikinci bir Kâbe'dir. Burada Allah'a dua etmek gerekmektedir. Keçecizade İzzet Molla da Mihnetkeşân'da; akşam üzerine kadar şehirde dolaştığını, ikinci namazını Üç Şerefeli Camii'nde kıldığını, oradan da edilen duaların Allah tarafından kabul edildiği inancıyla Eski Cami'ye dua etmeye gittiğini anlatır.

Muradiye Camii

Sultan II. Murad'ın mevlevihâne olarak yaptırdığı Muradiye camii, zaviyeli câmilerle tarikat yapıları arasındaki yakınlığı somut biçimde gözler önüne sermektedir. Kible yönünde bulunan ve mihrapla donatılan seki, namaza tahsis edilmiş, kapalı avlu ve aydınlık sofa, semâhâne görevini üstlenmiştir. Câminin özellikle mihrap çinileri, Osmanlı sanatının en muazzam süslemelerinden biri olarak anılmaktadır. Mahremî, Şehnâmesi'nde; Muradiye'nin halk arasında "mevlevihâne" olarak anıldığını söyler.

Murâdiyye ki dillerde olur yâd
Demişler Mevlevî-hâne ana ad
(Mahremî, Şehnâme/2655)

Semâzenler, mevlevihânede semâ ettikçe gökler de semâ ve raks etmiş gibi olurlar. Mevlevihânede üflenen neylerin sesleri, göğün en yükseğine kadar

ulaşmaktadır. Ölü bir vücut buraya gelecek olsa, mevlevihânede ruh bulup canlanacaktır.

Dârü'l-Hadîs Camii ve Süleymaniye Camii

Dârü'l-Hadîs Camii, "Hikâyet-i Beşir Çelebi"de, edilen duaların kabul olunduğu Edirne'deki dört yerden biri olarak geçer. Önce hadîs-i şerîf okutulması için medrese olarak yaptırılmış, sonradan camiye çevrilmiştir. Rivayete göre; II. Murad'ın rüyasında Hz. Muhammed'i görmesi ve Peygamber'in padişaha: "Benim için bu yerde bir dârü'l-hadîs yaptırasın." demesi üzerine inşa edilmiştir. Sultan II. Murad devrinden Kanuni Sultan Süleyman'a kadar geçen zamanda, Edirne dârü'l-hadîsi, Kanuni'den itibaren Süleymâniyye dârü'l-hadîsi Osmanlı devletinin en yüksek kadrolu medresesi, buraların baş müderrisleri de en yüksek rütbeli müderrisler sıfatını kazanmışlardır. Darülhadis Camii ve medresesi, Şehnâme'de Edirne'nin bir başka camisi olan II. Bayezid'in veziri Süleyman Paşa'nın yaptırdığı Süleymaniye Camii ile zikredilmiştir.

Süleymâniyye vü Dârü'l-hadîs'i

Temâşâ eyle gör bin bin hanîsi

(Mahremî, Şehnâme/2649)

II. Bayezid Camii

Sultan II. Bayezid'in Tunca nehri kıyısında, saray semtinde yaptırdığı câmidir. Yeşillik bir lale bahçesinde dört duvar üzerine yapılmış büyük bir kubbe ile İrem bağının gül bahçesine benzer iç açıcı bir avlusu ve iki tarafında birer şerefeli, yüksek ve zarif iki minaresi vardır. Yanında tabhaneleri ve aşevleriyle eşsiz bir darüşşifası, medresi,

hamamı ve Tunca nehri üzerinde altı kemerli köprüsü, değirmeni ve su dolabı vardır. Bu câminin kubbe ve minare yapıları diğer câmilerden farklı olup, ince minareler kubbelerden ayrı dikilmişlerdir. Mahremî, "yeni tarzda bir eser görmek isteyen kişi Bayezid Han câmiine bakmalıdır" der.

Bu câmi Tunca kenarında taze bir goncaya benzer, minaresiye sanki kırmızı gül dalıdır. Câminin içi, Kur'an okuyan hafızların güzel sesleriyle doludur. Bu sesler, dinleyenlere bülbüllerin sesleri gibi hoş gelmektedir. Bayezid câmiinin dış büyük avlusunun sağında bulunan Darüşşifa, döneminde tıp fakültesi ve uygulama hastanesi vazifesi görmüştür. Büyük kubbesi, sekiz adet kışık sekiz adet yazlık odası mevcut olup, kubbesinin altında büyük bir mermer havuzu vardır. Darüşşifa'nın odaları çeşitli hastalıklara yakalanmış zengin, yoksul, yaşlı ve genç hastalarla doludur. Özellikle ilkbaharda karasevdaya tutulmuş akıl hastaları, tımarhaneye getirilirlerdi. Müzikle tedavi edilen bu hastalar havuz ve şadırvanlara bakıp, gül ve gülistanı seyredip bülbül nağmelerini dinlerlerdi.

Edirne'nin başkentlik vasfı ve mimari eserleri; şehrin dokusu, havası, suyu ve insanına tesir ettiği gibi klasik edebiyata da yansımıştır. Bir medeniyet merkezi olan bu şehir, sanat eserleri ve tesis edilen kültür merkezleriyle kendine has bir nitelik taşımaktadır. İki yüz elli civarında divan şairi yetiştiren Edirne'nin birçok vasfı, klasik şairler tarafından yorumlanıp methedilmiştir. Bunların başında medeniyetin en belirleyici unsurları olan ve şehrin göklerinde birer sultan tacı gibi yükselen büyük camileri gelmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, N., Gündoğdu, R. (2014). *Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne, Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.*
- Aynur, H. (1993). *Mahremî ve Şehnâmesi (Yavuz Sultan Selim Dönemi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.*
- Develi, H. (2003). *Tezkiretü'l-bünyân- Sâî Mustafa Çelebi (Mimar Sinan'ın Hatıraları), Metin Bankası, www.yahoo.com. (Editör: A.Atilla Şentürk).*
- Gürgendereli, M. (2018). *Osmanlı Dönemi Şiirinde Edirne. Edirne: T.Ü.Yayınları.*
- Kahraman, S.A., Dağlı, Y. (2006). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi 3/2, İstanbul:YKY.*
- Kazancıgil, R. (1996). *Abdurrahman Hıbrî Enîsü'l-Müsâmirîn, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları: 24.*
- Komisyon (2013). *Osmanlı Dönemi Mimarisi ve Edirne, Edirne, Edirne Valiliği Yay.*
- Mengi, M. (1995). *Mesihî Divanı, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.*
- Oy, A. (1998). *Risâle-i Beşir Çelebi Menâkıb-ı Medine-i Edrene, Edirne: Serhattaki Paytaht, hzl:Emin Nedret İşli, M.Sabri Koz, İstanbul: YKY.*
- Özyıldırım, A. E. Mihnetkeşan, *www.kultur.gov.tr Kültür Eserleri 458.*
- Selen, H.S. (1963). *Yazma Cihannümâ'ya Göre Edirne Şehri, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi (303-309).*
- Sinan, B. (2004). *Bâli Çelebi ve Divanı (2b 35a). Bogaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Yıldırım, S. (2001). Osmanlı İlim Geleneğinde Edirne Darülhadisi ve Müderrisleri, İstanbul: Darülhadis.*

RUMELİ'NİN DERİN NEFESİ

Yasemin SOYTÜRK

Edirne...

Doğup büyüdüğüm, sokaklarında alabildiğine koşturduğum, okullarında okuduğum, caddelerinde gençliğimi karşıladığım fakat kıymetini geç anladığım, yorgun ve bilge şehrim. 17 yaşında üniversiteyi okumak için Ankara'ya giderken, gençliğin pervasızlığıyla ardıma bile bakmadan seni terk edişim. Sonraları İstanbul'da yaşarken, aile ziyaretleri için tatillerde geldiğim, ama manasına varamadığım vefalı dostum. Bitmemiş hesabımızı kapatmak için, beni tekrar bağrına çağırdığında, doğrusu

hafif bir sızı duymuştum içimde. "Koca İstanbul'dan sonra ben ne yaparım bu küçücük şehirde" diye. Oysa sen bambaşka bir gözle sana bakmam için, aslını anlamam için ve özümü keşfetmem için çağırmışsın beni şüphesiz. Bense bastığım her karış toprağında, atalarımın izini süreceğimi aklımın ucundan bile geçirmemiştım.

Şimdi baktığım her yerde tarih bana göz kırparken, içimde yılları kaçırmış olmanın telaşı. Nereden başlasam seni anlatmaya ve nereden başlasam senin hakikatini yaşamaya...

İstanbul tarafından girişindeyim, Hacılar Ezanı mevkiinde. Kafamı kaldırdığımda Sinan'ın muhteşem eseri Selimiye Camii tüm heybetiyle buyur ediyor beni. Öyle bir eser ki, şehrin hangi tarafından girerseniz girin, ilk o karşılıyor sizi. Payitahtın hamisi olarak, ilk hoş geldin ondan geliyor. Hacılar Ezanı'nda durmuş bu muhteşem abideye hoş bulduk derken, Hacı Bayram-ı Veli ağır ağır uzaklaşıyor şehirden. Vazifesini yerine getirmiş olmanın huzurunu ve Edirne'den ayrılmanın hüznünü gözle-rinden okuyorum. Ulu (Eski) Cami'deki görev süresini doldurmuş, bu şehre feyzini ve ilhamını bırakmış. Şehri Allah'a emanet edip, son kez dönüp bakıyor Edirnesi'ne. Ulu Camii'deki kürsüsü hala sıcacık. Caminin taşlarına mühürlemiş bilgeliğini ve taşın ruhuna karışmış Hacı Bayram'ın nefesi.

Ulu (Eski)Cami'deyim bir Cuma vakti. Fatih'i görüyorum 21 yaşında bir civan delikanlı. Attığı her adımda cesaret ve kararlılık var. Keskin ve zeki gözleri ahaliyi tarıyor, rahat ve afiyette olduklarından emin olmak istiyor. Hemşehrileri onu gururla izliyor. Herkes biliyor, bu sultanda kimsede olmayan bir şey var. Ama ne? Kim tahmin edebilirdi ki bağırırlarında yetişen , aynı havayı soludukları , aynı sokaklarda yürüdükleri bu gencecik delikanlı bir gün tarihin seyrini değiştirecek.

Camide adım atacak yer yok. Bir köşeye ilişiveriyorum. Genç Sultan Mehmet hutbeye yürüyor ağır ağır, elinde kılıcı. Herkes şaşkın, hutbeye kılıçla çıkıldığı görülmüş şey değil. Ama anladı yeniçeri, Mehmet Han'ın yüzündeki o kararlı ifadeden, anladı ve ant olsun ki o an Ulu Camii daha da ululaştı, başı göğe erdi sanki. Sultan cemaatin üzerinde gezdirdi keskin bakışlarını. Onun da kalbi patlayacak gibi atarken, heyecanı anlaşılmasın diye birkaç kez yutkundü. Ordusuna baktı, hevesli babayığitlere. Sonra hocasına kaydız gözleri. Ona ezeli, ebedi ve edebi öğreten Akşemsettin o sırada içinden: 'Rabb'im utandırma" diyerek, hayatının en içten duasını etmekteydi. Kılıç kalktı ağır ağır ve işaret ettiği yönü görenlerin kalbinin sesi yankılandı Ulu Camii duvarlarında. Kılıç kalktı, kalktı ve Tunca, Meriç kalktı , Er Meydanı'ndaki yiğitlerin ruhları kalktı ayağa, Sarayıçı kalktı ve Rumeli kalktı ayağa, bütün heybetiyle. Selamladı Edirne, halefi İstanbul'u ve kutlu komutanını.

Şehir ahalisi özellikle kadınları, Salı günleri mutlaka ziyaret eder bu camiyi. Caminin yedi yerinde namazlar kılınır, ayetler okunur, dualar edilir. Hak önünde müşküldür ya insanoğlu, işte bu camide müşkülâtını dile döker, avuç-

larını semaya açar ve yakarır Rabb'ine.

Eski Cami'den caddeye ayak bastığımda bir musiki çalınıyor kulağıma, öyle bir ses ki iliklerime kadar sarıyor beni; bu Hüseyini makamı olmalı. Kendimden geçiyorum. Ben, ben değilim artık. Ayaklarıma hükmeden beynim değil, gönlüm. Öyle hızlı adım atıyorlar ki, uçuyorum sanki bir kuş misali. Müziğin hipnoz eden etkisiyle salt ruhtan ibaretim artık. Beden benden çok geride. Kendimi II. Bayezid Külliyesi'nde buluyorum. Avluda vakit namazından çıkmış, birbiriyle istişare eden hekimler ve her biri birer heykel sessizliğinde, bambaşka dünyalarda onlarca can. Bir el uzanıyor koluma, gözleri iki alev parçası: ' Yanıyorum aşkla" diyor . Titriyorum, korkmak aklımın ucundan bile geçmiyor. "Aşkla yanarı, cehennemin narı yakmaz" sözleri dökülüyor ağzımdan. Gülümsüyor, "E o zaman yanalım yanacağımız kadar, cehenneme bir şey kalmasın" diyor. Delilikten veliliğe geçenlerin ve velilikte hakiki özgürlüğü bulanların mekânı burası. Musiki sesine su sesi, su sesine gül kokusu ve gül kokusuna insan aklı karışıyor. Hepsi semaya yükselip meşke gelmişken, sanki dünya sadece bu andan ve bu mekândan ibaret. Ah diyorum, ah ki ne ah! Kim akıllı, kim deli, nedir aklın delili? Delilik makamından, veliliğe gözünü dikmiş onlarca aşık ve rengarenk güllerin yaydığı çeşit çeşit rayiha. Hekimbaşı mutfağa buyur ediyor. " Burada Aşçı Yahya Baba'nın aşının üzerine aş yoktur" diyor. Aşçı Yahya Baba mütevazı bir tepsi hazırlamış. "Kime bu?" diye soruyorum. "Kasım Paşa'ya gidecek" diyor. Ama o buradan bayağı uzak diyecek oluyorum, anlıyor, "Tunca taşıyacak bu tepsiyi " diyor. "Benim bildiğim Tunca bir nehir" diyecek oluyorum; "Doğrudur ve su azizdir, bilmez misin?" diyor. Tepsiyi emanetini bekleyen Tunca Nehri'ne bırakıveriyor. "Doyamadım musikiye ve güllere, haydi içeri girelim" diyorum. "Bekle hele" diyor ve ekliyor: "Kasım Paşa boşalan kapları gönderir birazdan, onları da alıp gireriz içeri." Bu arada artan yemekleri suyun üzerine çıkmış ve ağızlarını açmış balıklara bir bir atıyor. "Onların da rızkı bizden" diyor. Kısa bir süre sonra dolu giden tepsinin boşalmış halde geri gelişine şahitlik ediyorum. Akan suyun tersine gelen bir tepsi. "Aklıma mukayyet ol Allah'ım" diyorum, aklın kime göre, neye göre olduğunu bilemeden. Tam soracak oluyorum Aşçı Yahya Baba'ya, o hemen söylüyor: "Kasım Paşa'nın mertebesi benden yüksektir, ben akan suya bıraktım gitti, bak o akan suyun tersine gönderdi tepsiyi. E daha geçilecek çok imtihan var, çooooo..."

II. Bayezid Külliyesini, neyin nefesine doyamadan ardımda bırakıyorum, Sarayıçı'ne doğru yola koyuluyorum.

Kabukları soyulmuş ağaclar gözüme ilisiyor. Açlıklarını gidermek için Balkan Harbi'nde esir düşmüş asker ve halkımızın açlıktan kemirdiği kabuklar ve o günlerin acısını her bir zerresinde taşıyan hüznü ağaclar. Adalet Kasr'ından nehre atılan Türk kızlarının çığlıkları havada asılı kalmış, canım çok yanıyor. Bir anda toprak kıpırdanmaya başlıyor. Şehitlerin onlarcası , yüzlercesi kabirlerinden yavaşça doğruluyor. Bir ayet dile geliyor zihnimde: "Hakk yolunda öldürülenlere ölümler demeyiniz, onlar diridirler." Balkan Harbi şehidi dedelerim, kanlı canlı karşımda duruyor, hepsinin yüzünde parlayan bir nur var. Gözlerim kamaşıyor onlara bakarken. Edirne'nin kucağında, bize emanet bedenleri, isimleri ve idealleri. Aynı anda dile geliyor hepsi:

"Tek damardan akan asil kanız biz,
Şanlı bir tarihin şanlı çocuklarıyız biz.
Ezelden yazılmış bu kutlu yazgının,
Cesur ve korkusuz evlatlarıyız biz."

Kalbimden dilime düşüyor duam: "Birçok cephede olduğu gibi, Balkan Harbi'nde de yan yana omuz omuza savaşmış, kanları birbirine karışmış kan kardeşi olmuş dedelerimin torunlarını, birlik ve beraberlikten ayırma. Onların uykularını bizim kavgalarımız yüzünden zehir etme Allah'ım."

Sarayiçi'ne giriyorum. Sarayda bir telaş, bir nümayiş ki sormayın gitsin. Lalalar şehzadelerin peşinde koşmaktan yorgun düşmüş. Valide Sultan başta olmak üzere saray kadınları, acem illerinden gelen rengarenk kumaşlardan dikilmiş, muhteşem elbiseleri içinde birbirlerini süzüyorlar. Tüm şehir sel olmuş, Sarayiçi'ne akmış. Süslü çadırlarda soytarılar ahaliyi güldürmekle meşgul. Tulumcular ve tiryakiler müziğin ritmine kaptırmış kendini. Hayvan oynatıcıları, çocukların başından ayıramadığı kuklacılar... Her köşede rengarenk, çeşit çeşit şekerlerini satmaya çalışan şekerlemeciler. At koştururken kendinden geçmiş ciritçiler ve hedefine kilitlenmiş okçular. Bugün sarayda bir şenlik var, bu çok belli. Mutfaktan sıra sıra çıkan tepsilerde mutancanalar, ciğer kapamaları, mamzanalar, zerdeler, helvalar... Süslü çadırlardan birine yaklaşıyorum. İçerden: "Oldu da bitti maşallah, damat olur İnşallah" tezahüratlarını duyuyorum. Sünnet şöleni bu! Işık gösterileri başlarken, bir saray macuncusundan limonlu macunumu alıp, gösteriyi izlemek üzere Edirne semalarına çeviriyorum gözlerimi ve tüm ahali gibi bu masalsi şölenin sarhoşluğuna bırakıyorum kendimi .

Sarayiçi'nden ayrılırken, er meydanında Koca Yusuf ve Kel Aliço'yu güreşe tutuşmuş görüyorum. Cazgır bağıyor: " İki yiğit çıktı meydana, ikisi de birbirinden merdane" Birbirinin sırtını yere getirmek için güreşen bu iki pehlivanı , izleyiciler delice alkışlıyor. Er meydanı burası, gücünün eri olan, sözünün eri olan, gönlünün eri olan kazanır. Erlik güreşte değil ya, erlik gönülde ve en büyük güreş de aklın ve gönlün girdiği güreş. Gönül ehli ve gönül eri olan kazansın.

Şehrin diğer yakasına gitmek için, Tunca ve Meriç köprülerinden geçerken seyir köşküne yöneliyorum. Güneş ağır ağır düşüyor Meriç Nehri'ne , akşamüstü kızılığının şavkı vuruyor yüzüme. Karaağaç tarafından esen sert rüzgâr titretiyor beni. Rüzgârla haber yollamış, çağırıyor Karaağaç besbelli. Arnavut kaldırım yollardan yürürken , lapa lapa kar yağmaya başlıyor ağacların kapladığı derin yola. Karın yağışını izlemek başımı döndürüyor. Küçük bir kafeye atıyorum kendimi. Kar değil yağın, binlerce yıllık bilgelik. Yağıyor, toprağa karışıyor, sonra buharlaşıp yine gökyüzüne çıkıyor ve yine kar olarak düşüyor yüzüne. Kim bilir kaçınıcı turu bu suyun? Asırlardır nelere şahitlik etti bilge su tanecikleri, kim bilir hangi hüznüleri ve sevinçleri gördüler? Mübadeleyi hatırlıyorlar mı acaba? Bir tarçınlı salep eşliğinde izlerken Karaağaç'ı, acı acı çalan tren düdükları kulağımı tırmalıyor. Vagonların belli bir ritimle gelen gümbür gümbür uğultulu sesinde, içindekilerin gümbür gümbür atan yürek çarpıntıları. Doğup büyüdüğü yeri, evini bırakmanın hüznü her birinin gözlerinde. Alabildikleri eşyalarını tahta bavullara doldurmuşlar ve tek varlıkları olan bavullarına sıkı sıkı sarılmışlar. Yürelerinde ise koskocaman bir belirsizlik. Bilinmeyene yol almanın ne demek olduğunu en iyi göçmenler bilir. Bilinmeyen, yer bitirir insanın beynini. Bilinmeyene gitmek, mübadelenin diğer adıdır. Trenden inen meraklı bakışlar çevreyi süzüyor, havayı içine çekiyor "tıpkı bizim oraların havası" diye avutuyor kendini. Yine aklına düşüyor geride bıraktıkları. Evi, komşuları, bahçesi, bağı, tarlası... Acaba ne vakit geçer göçün yüreğindeki bitmeyen sızısı. Soyundan gelen kaçınıcı kuşak öz vatani beller bu toprağı. Ne zaman temizlenir anıları ve ne zaman sarar ölüsünü ve dirisini yeni yurdunun toprağı? Karaağaç'ın arnavut kaldırımlı sokaklarında , her taş aralığına sıkışmış onca anı, özlem, gurbet ve acı.

Lozan Antlaşması ile Yunanistan'ın Edirne'ya savaş tazminatı olarak verdiği Karaağaç'ı almasaydık, Edirne eksik kalırdı. Bu güzel sayfiye yeriyile birlikte, Edirne bir yapbozun eksik parçasını bulmuşçasına tamamlandı.

Bana aynı anda hüznü, sevinci ve gururu yaşatan bu küçük kasabadan şehre doğru yol alırken, bereketli toprakların üzerinde uçuşan kuşlara ve tarlalara veda ediyorum.

Sultanlar şehrinin sultanını, Selimiye Cami'ni ziyaret etmeyi en sona bırakmıştım. Selimiye dört minaresi ile taç giymiş bir kral gibi , şehrin göbeğinde mağrur ve gururlu . Görenlerin adeta çarpıldığı, koca caminin avlusunda oturan Sinan, "ustalık" eserini gururla süzüyor. Selimiye tam da istediği gibi oldu. İnceeledi , sık dokudu. Altı yıl, her gün ve her gece bu eserle uyudu ve uyandı. Önce beynine inşa etti Sinan, Selimiye'yi. Yerini özenle belirledi, kullandığı malzemesini, ustasını, işçisini tek tek kendisi seçti. Şimdi evladına bakan bir babanın gururu var gözlerinde. Selimiye'deki ilk namazını eda etmek için batı kapısından dimdik içeri girerken, göğsünde bir daralma peydah oldu. Nefsinin varlığı hiç bu kadar hissettirmemişti kendini, kibir miydi o? "Aman" dedi, aman diledi. Yapan Sinan mıydı? Yaptıran kimdi? Selimiye Camii, Sinan'ın manevi göreviydi. Ona aklını ve yeteneğini bahşeden, Kendi'ni hatırlattı. Sonra da: "Gururlanma ey aciz , senden büyük Allah var" diyerek attı ilk adımını içeri.

Caminin doğu kapısından dışarı çıkıyorum. Bir kalabalık toplanmış. Başlarını kaldırmışlar, caminin dış cephesine bakıyorlar. Ben de kafamı çeviriyorum o yöne . Selimiye'nin duvarında bir yara gibi duran şarapnel izi. " Nasıl oldu bu!" diye kükreyen bir sesle irkiliyor tüm avlu. Öyle bir hiddet var ki sesinde, bahçedeki çiçekler siniyor, ağaçların dalları adeta kapanıyor ve gökyüzü kararıyor. " Balkan savaşlarında Bulgar top mermisi isabet etti paşam " diyor müze müdürü Necmi Bey. O anda anlıyorum sesin sahibinin kim olduğunu. Mavi gözlerini, Bulgar topunun geride bıraktığı yaraya kilitlemiş. Aklından Çanakkale geçiyor biliyorum, Sakarya geçiyor, İnönü

geçiyor, Dumlupınar geçiyor. Bir top mermisi, koca bir mücadeleyi özetliyor benliğinde. Oradaki top seslerini duyuyor yeniden, kucağında şehadete eren kınalı Mehmetiçiğin, son bakışı beliriyor zihninde. Duvardaki top mermisinin yarasında tüm milletin kaderini değiştiren ideali görüyor. "Sakın" diyor. "Sakın onarmayın burayı. Gelecek nesiller savaştığımız düşmanın, bir mabedin kutsallığına bile saygı göstermeyen, bizi yok etmeye ant içmiş sırtlan sürüsü olduğunu görsün, onları iyi tanısin. Tanısin ki, bu yaraya baktıkça, vatanın bağrında yeni yaralar açılmasına izin vermesin. Bu Selimiye'nin nişanesidir bundan sonra." Ah Mustafa Kemal Paşam, anladık Paşam emin ol ki anladık. O nişane bizim geçmişimize ve geleceğimize mih gibi sabitlendi. Sana ve binlerce şehide sözümüzdür ki, vatanımızın tek bir karış toprağına göz diken kim olursa olsun karşılığını alır!

Nasıl ki karşıladı beni Selimiye, şimdi de uğurluyor. Gül kokan bahçesinde gezdiriyorum bakışlarımı, Edirne'nin kaderini yazan birer kalem gibi yükselen minarelerine kaldırıyorum başımı, hoşça kal diyorum şehrin sahibine.

Daha anlatacak ne çok yerin, yaşanacak ne çok anın, sığınacak ne çok kuytun var Edirnem. Her şeyin bir zamanı var derler. Seni yazmak da bugüneymiş. Akif'in dediği gibi; bastığım yerlerin toprak olmadığını biliyorum, altımızda yatan binlerce şehide borcumuz olduğunu biliyorum, geleceği inşa ederken geçmişin izlerinden ilham almamız gerektiğini biliyorum. Bu gökyüzünün altında bir kuş gibi hür olmanın değerini biliyorum. Tarihin tekerrürünü durduracak olanın, gelecek nesillerin idrakini arttırmak olduğunu biliyorum.

Ve bu kadim şehri saygıyla selamlıyorum: "Payidar kal Edirnem."

EDİRNE'NİN AGRO-TURİZM POTANSİYELİ

Prof. Dr. Mustafa TAN

Edirne, verimli toprakları ve makinalı tarıma uygun coğrafyası ile tipik bir tarım şehridir. Bu topraklarda başta buğday, ayçiçeği ve çeltik olmak üzere pek çok tarla bitkisi, meyve ve sebze türlerinin tarımı yapılmaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de il merkezi dışında yaşayan halkın en önemli geçim kaynağını tarımsal faaliyetler oluşturuyor. Ülkemiz yüzölçümünün %0,8'ini oluşturan bu il, Türkiye buğdayının %2,7'sini, ayçiçeğinin %12,8'ini ve çeltiğin %40,2'sini üretmektedir (TÜİK, 2023).

Edirne aynı zamanda bir turizm şehridir. Şehir merkezi camileri, köprüleri, çeşme ve konakları ile açık hava müzesi görünümündedir. Traklardan Roma ve Osmanlı İmparatorluğu'na uzanan süreçte bu coğrafyada yaşayan toplumlar Edirne'ye mimari izler bırakmışlardır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin eserleri Edirne'ye gerçek kimliğini kazandırmıştır. Başta Selimiye olmak üzere Edirne'nin camileri, şehrin sembolü haline gelmiştir. Diğer yandan Kırkpınar Yağlı Güreşleri ve Kakava Şenlikleri, kültürel

yönü çok güçlü olan etkinliklerdir. Yine aynı çerçevede Koleda Bayramı ve Bocuk Gecesi gibi kültürel etkinliklerin isimleri duyulmaya başlamıştır. Balkanlarda kendine has kültüre sahip olan bu şehir; tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri yanında gastronomi alanında da iddialı durumdadır. Bütün bu zenginliklerin sonucu Edirne hem yurt içinde hem de yurt dışında turizm yıldızı parlayan bir şehir olmuştur.

Son yıllarda Edirne'de gelişmekte olan alternatif bir turizm şekli dikkat çekiyor. Edirne kadim tarım kültürü ile turizm potansiyelini birleştirmeye başladı. Gelecek yıllarda Edirne agro turizm (tarım turizmi) alanında, adından daha çok söz ettirecektir. Trakya'nın sembol bitkilerinden birisi olan ayçiçeği eskiden beri görseiliği ile insanları büyülemektedir. Temmuz ve ağustos aylarında çiçeklenmiş ayçiçeği tarlaları kenarında durarak fotoğraf çeken insanlara her geçen yaz daha çok şahit oluyoruz. Bu fotoğraf meraklıları daha çok transit yolculuk yapanlardır. Çoğunlukla da İstanbul gibi büyük şehirlerde

yaşayanların bu görsel şölen için mola verdiklerini görüyoruz. Şehrimizde fotoğraf meraklılarını çeken tarım alanlarına kanola tarlaları da katıldı. Kanola (*Brassica napus olifera*), bölgemizde kışlık olarak yetiştirilen değerli bir yağ bitkisidir. Mayıs ayında çiçeklenerek tarlalarda sapsarı bir renk patlaması oluşturmaktadır. Biraz da yeni yeni tanınan bu bitkiye ilgi her geçen gün artıyor. İlimizde kanola ekim alanları yaklaşık 90 bin dekar ulaşmış olup, en fazla ekiliş alanı Merkez ve Uzunköprü ilçesindedir. Edirne’de ayçiçeği ve kanola tarlalarının ekim amacı yağ üretimidir. Fakat bu bitkilerin çiçeklenme döneminde ortaya koydukları görsel şölen, bu tarlaları doğal turizm ortamı haline getirmektedir.

Edirne’de tarım turizmine katkı yapacak önemli bitkilerden birisi de lavanta (*Lavandula officinalis*)’dır. Hem çiçeklerinin görselliği hem de kokusu ile lavanta harika bir kırsal turizm elemanıdır. Aslında lavanta bir uçucu yağ bitkisidir. Fakat bölgemizde lavanta yağının çıkarılması ve pazarlanması ile ilgili ciddi sorunlar bulunmasına rağmen ekim alanları hızla yaygınlaşmaktadır (Tan, 2023). Sorunlarına rağmen bu yaygınlaşmayı sağlayan kırsal turizm değeridir. İlk olarak Karaağaç’ta Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü arazisinde ekilen lavanta Lalapaşa’nın taşlı topraklarından, Enez’in deniz sahiline giden yollarına kadar yayılmış durumdadır. İlimizde 300 dekarı merkezde olmak üzere toplam ekim alanı 1000 dekarı aşmıştır (TÜİK, 2023). Edirne Valiliği tarafından bu yıl altıncısı düzenlenen “Lavanta Tarla Günleri” büyük ilgi toplamaktadır. Haziran ayı içerisinde gerçekleşen bu etkinliğe İstanbul’dan gününbirlik turlar düzenlenmeye başlamıştır. Lavanta nispeten verimsiz ve susuz koşullarda yetiştirilen bir bitkidir. Distilasyon ve pazarlama sorunları çözülürse bölgemizde ekim alanlarının yaygınlaşması beklenmektedir. Kırsal turizm de bundan payını alacaktır.

Yağ gülü veya Edirne Gülü (*Rosa damascena*), Edirne’nin kaybolmuş tarımsal değerlerinden birisidir. Kozmetik ve gıda sanayii için çok değerli olan yağ gülü, agro turizm değeri çok yüksek olan türlerden birisidir. Ülkemizde Isparta ve çevresinde yaklaşık 40 bin dekar alanda yetiştiriciliği yapılmakta olup, bölge insanı için çok önemli bir gelir kaynağı durumundadır. Isparta’da gül tarlalarının çiçeklendiği mayıs ve haziran aylarında yaklaşık bir milyon kişi bu görsel şöleni görmeye ve fotoğraflamaya gitmektedir. Gidenlerin büyük çoğunluğu büyük şehirlerdendir. Türkiye ile dünyanın en önemli gül yağı üreticisi olan Bulgaristan da gül turizminden nasibini almak-

tadır. Kazanlık şehrinde 1903 yılından beri düzenlenen festival, dünyanın en eski gül şenliği özelliğini taşıyor. Oldukça profesyonel yapılan etkinliklere Çin ve Japonya gibi uzak ülkelerden çok sayıda turist geliyor. Aslında yağ gülü şehrimiz ile bütünleşmiş bir bitki ve Edirne gülü olarak da anılıyor. Kaynaklar, 1820 yılında Edirne’de 10 bin dekar ekim alanı olduğuna işaret ediyor (Altıntaş, 2020). Edirne’den Bulgaristan’a, oradan da Isparta yöresine yayılan yağ gülü, yaşanan savaşlar ve göçler nedeniyle Edirne’den kaybolmuş (Baytop, 2001). Trakya Üniversitesi, yağ gülü tarımının Edirne’de yeniden canlanması için önemli çalışmalar yapmaktadır. Havsa Meslek Yüksekokulu kampüsünde oluşturulan bahçede 2022 yılından beri hasat etkinlikleri düzenleniyor. Bu etkinliğe duyulan ilgi her yıl biraz daha artıyor. Bu ilgi yağ gülünün ticari değerinin yanında bölgemizde turizm değerinin de yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Bölgemizin geçmişi çok eskilere dayanan tarımsal faaliyetlerinden birisi de bağcılıktır. Her ne kadar günümüzde bağ alanları azalmış olsa da bu kültür bütün dünyada yaygındır ve hala önemini korumaktadır. Üzüm yetiştiriciliği, bağ bozumu ve üzümden yapılan ürünler çok büyük turistik değere sahiptir. Komşu illerimiz olan Tekirdağ ve Kırklareli’nde bu çerçevede yapılan turistik aktiviteler daha fazladır. Ancak Edirne’de de son yıllarda bazı çalışmaların olduğunu memnuniyetle görüyoruz. Geçtiğimiz yıl İl Tarım ve Orman Müdürlüğü’nde gerçekleştirilen Edirne’de Bağcılık ve Agro Turizm konulu panel büyük ses getirdi. Uzunköprü Belediyesi’nin düzenlediği Yeniköy Bağ Bozumu ve Yayla Şenlikleri, meraklıları tarafından ilgi ile takip edilmektedir. Edirne’nin farklı köylerinde kurulan bağlarla birlikte bu kültürün şehrimizde yeniden canlanması mümkün gözükmektedir. Buna bazı köylerimizde tesis edilen aronya ve yaban mersini gibi üzüm sü meyve bahçeleri de katılınca Eylül ayında dalından meyve toplamaya dayalı büyük bir agro turizm potansiyeli ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede Enez ilçesinin köylerinde üretilen kaliteli kirazlar da yeni festivaller için aday görünüyor. 2023 yılında yapılan Çeribaşı Kirazı Hasat Şenliği bunun ilk örneğini oluşturuyor.

Tarım ve turizm Edirne’nin güçlü olduğu iki önemli sektör. Bu iki sektörün etkileşimi çok büyük fırsatlar doğuracaktır. Edirne İstanbul gibi çok büyük bir metropole yakınlığı ve Avrupa Birliği’nin iki ülkesine komşu olması gibi eşsiz fırsatlara sahiptir. 2024 yılı içerisinde İstanbul-Edirne Hızlı Tren Projesi’nin tamamlanması ile Edirne çok daha avantajlı bir konuma gelecektir.

Sürecin iyi yönetilmesi ve yönlendirilmesi ile agro turizm Edirne’de alternatif bir turizm dalı haline gelebilir. Trakya Üniversitesi bünyesinde eğitim veren agro turizm ya da benzer isimli bir bölüm sürece önemli katkılar sağlayacaktır. Şehrimizde lavanta ile başlayan etkinlikler; bağ bozumu, üzüksü meyveler hasadı, kiraz festivali ve Edirne Gülü hasadı şeklinde ilin her köşesine yayılabilir. Ayçiçeği ve kanola tarlalarını görüntülemek isteyenler için profesyonel organizasyonlar gerçekleştirilebilir. Bu

gelişmeler devamında lavanta köyleri, agro turizm köyleri ve benzeri oluşumları doğuracaktır. Çiçeklenmenin mayıs ayında kanola tarlalarında başlayarak, Edirne Gülü ile devam ettiği, hazıranda lavantaların çiçek açtığı, temmuz ve ağustos aylarında ayçiçeği tarlalarının süslediği ve eylülde bağ bozumu ile üzüksü meyve hasatlarının yapıldığı köyler şimdilik hayal gibi görünüyor. Ama Edirne bu hayallerin gerçekleşmesi için yeterli potansiyele sahip bir şehirdir.

Kaynakça

Altıntaş, A., 2020. Edirne’de Gülcülük Üzerine Söyleşi. Edirne Tanıtım ve Turizm Derneği. 17.05.2020, Edirne.
Baytop, T., 2001. Türkiye’de Eski Bahçe Gülleri. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları: 2593, Sanat Eserleri Dizisi: 319, 149 s.
Tan, M., 2023. Tıbbi ve Aromatik Bitki Yetiştiriciliği Kursu Notları. Trakya Üniversitesi Havsa Meslek Yüksekokulu, Havsa, Edirne.
TÜİK, 2023. Bitkisel Üretim İstatistikleri. <https://www.tuik.gov.tr/>.

Fotoğraf: Betiç GÜNALAN

EDİRNE'DE GELENEKSEL İŞLEME VE OYA SANATI

Doç. Dr. Nilgün BECENEN, Çiler ALKAN

Yün, keten, pamuk kumaşlar ile deri üzerine beyaz ya da renkli iplik veya altın, gümüş teller yardımı ile iğne veya tığ kullanılarak yapılan süsleme tekniğine işleme adı verilmektedir. İşleme, tekstil ürünlerini süsleme sanatları içinde en yaygın olanıdır. Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türkler ilk işleme örnekleri vermiş, ata sanatı olarak benimsemişlerdir.

İşleme sanatı kadınların evlerde günlük işleriyle birlikte boş zamanlarının da doldurmasına yardımcı olmuş, bu şekilde zamanla gündelik hayatın bir parçası haline gelmiştir. Para keselerinden, peşkirilere, çarşaflardan gelin ve damat kıyafetlerinde kadar işlemelerle desen ve motiflerin oluşturulduğu görülmektedir.

Resim 1 – Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sergi Ürünleri

Günlük yöresel giysilerde dokuma, süsleme gibi el sanatlarının birlikte kullanıldığı görülmüştür. Kişilerin giydiği elbiselerin işlemelerinden asker, ilmiye, azınlık, köylü

veya şehirli olduğu anlaşıldı. Kumaşlar, renk ve motifler işlenerek zenginleştirilmiştir. (Resim 1).

Resim 2 - Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sergi Ürünü

İşlemeyi yapan nakkaş kullandığı renkler ve desenlerle iç dünyasını yansıtmış ayrıca yaratıcılıkları ve düş güçleriyle işlemelerini zenginleştirmişlerdir.

Resim 3 - Edirne İslam Eserleri Müzesi Sergi Ürünü

Her bir motif dini inanış, kültür, güç, hayaller gibi birçok temayı sembolize eder. (Resim 2-3)

Resim 4 - Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sergi Ürünü İşleme İbrik Motifi Önlük

İğne Oyları: İğne Oyları Dünya literatürüne “Türk Danteli” olarak girmiştir. Bazı kaynaklarda iğne oylarıyla oluşturulan motiflerin 12. Yüzyılda Anadolu'dan Balkanlar'a, İtalya yoluyla da Avrupa'ya yayıldığı bilgisine yer verilmektedir. Süslemek ve süslenmek için kullanılan ve tekniği örgü olan bu el sanatında, motifler taşıdıkları mesajlarla iletişim aracı olmuştur. Edirneli kadınların çi-

çek sevgisi oylarından anlaşılmaktadır.

Gül, küpe çiçeği, karanfil, sümbül gibi çiçek motifleri yaygın olarak kullanılmıştır. Edirne'de süsleme sanatlarında, işleme ve örgü (oya) sanatının çok önemli bir yer tuttuğu, özelliklerinden çok fazla kaybetmeden günümüze kadar gelebildikleri görülmektedir.

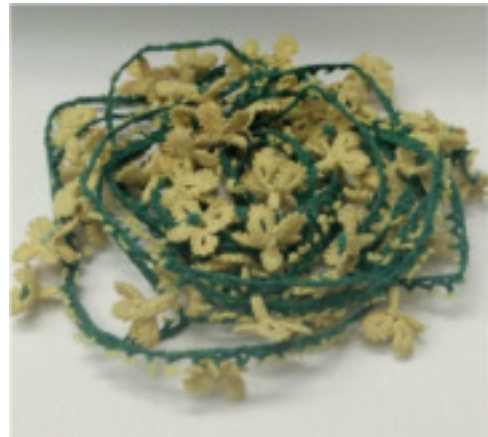
Resim 5 -Yöresel İğne Oyası Örnekleri 20. yy. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sergi Ürünleri

Süslenmek ve süslemek için kullanılan ve tekniği örgü olan bu el sanatında motiflerin taşıdıkları mesajlara iletişim aracı olması dikkat çekicidir.

Örneğin biberli oya “kızgınlığın” ifadesidir ve kızılan kişiye “Yaklaşma, kızgınlığım!” mesajıdır.

Resim 6 - Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sergi Ürünü Yöresel İğne Oyası Örnekleri 20. yy.

Resim 7- Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Sergi Ürünü Yöresel İğne Oyası Örnekleri 20. yy

İşleme ve oya çok eskilere dayanan bir süsleme tekniğidir. İşleme ve oylar, ait olduğu toplumun, sosyo-ekonomik yapısı, coğrafyası, iklimi, kullanılan malzeme özellikleri, gibi nedenlerle çeşitliliğe sahiptir.

Edirne'de müze ortamındaki geleneksel giyim kuşam ürünleri, aksesuar ve eşyalar üzerindeki işlemlerin, renkleri, anlamlı motifleri ile zengin bir görsellik kazandırdıkları görülmektedir.

Fotograf: Ahmet AKIN

FETRET DEVRİ VE ESKİ CAMİ

Serkan SUGÖZLEYEN

Edirne'nin 1361 yılındaki fethinin ardından Osmanlı Devleti'nin başkenti olması ile başlayan büyümesi daha sonraki yüzyıllarda da devam etmiştir. Şehir, Balkanlara yapılan seferlerin üssü olarak Avrupa'da yapılan fetihlerde önemli bir stratejik merkez olmuştur. Edirne'nin fetih ve siyaset merkezi olması, şehrin Osmanlı Devleti'nin siyasetine özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda damga vurmasında etken olmuştur. 1402 yılında meydana gelen Ankara Savaşı'nın ardından gerçekleşen güç mücadelelerinin bir kısmı da yine Edirne'nin başkent olması nedeniyle şehirde ve şehrin çevresindeki coğrafyada kendini göstermiştir. 1402 yılında Osmanlı Devleti ile Timur Devleti

arasında Ankara'nın Çubuk ovasında gerçekleşen savaşta Osmanlı Devleti yenilmiş ve Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid, Timur Devletine esir düşmüştür. Osmanlı Devleti'nde Fetret Devri olarak anılan dönem, Yıldırım Bayezid'in Timur Devleti'ne esir düşmesi ile başlar. Padişahsız geçen yılları ifade eden Fetret Dönemi'nde esir düşen Yıldırım Bayezid'in oğullarından Emir Süleyman, İsa Çelebi, Musa Çelebi ve Çelebi Mehmed devletin başına geçebilmek amacıyla 11 yıl süreyle birbirleriyle mücadele etmişlerdir. 1402 ile 1413 yılları arasında geçen bu kargaşa ve bunalım dönemine Fetret Devri adı verilmektedir.

Edirne’de Eski Cami olarak bilinen caminin yapım yılları 1403-1414 yılları arasında olup bu döneme denk gelmektedir. Caminin yapımını başlatan Yıldırım Bayezid’in oğullarından Edirne’ye gelerek padişahlığını ilan eden Süleyman Çelebi’dir. Süleyman Çelebi, Edirne’de geçirdiği ilk Ramazan ayında şehirde büyük bir cami ihtiyacının olduğunu görür ve 1403 yılının Şevval ayında caminin yapımını başlatır, fakat caminin inşasını tamamlatmaya ömrü yetmez. Edirne’ye gelerek kardeşini yenen Musa Çelebi, caminin yapımını devam ettirir. Caminin kubbe-leri ve minaresi Fetret Devri’ndeki taht mücadelesinin içinde yükselir. Musa Çelebi’yi yenerek Edirne’de padişahlığını ilan eden I. Mehmet 1414 yılında Eski Cami’yi tamamlatmıştır. Şehzadeler birbirleri arasındaki mücadelelere rağmen halkın ihtiyacı olan bu caminin yapımını devam ettirmişlerdir. Cami ilk ibadete açıldığında Edirne halkı tarafından Süleyman Çelebi’ye ithafen “Süleymaniye” olarak anılmış, daha sonraki dönemler Balkan coğrafyasının en büyük camilerinden olması nedeniyle “Ulu Cami” olarak adlandırılmıştır. Cami; Üç Şerefeli Camii’nin yapılmasının ardından eski kaldığı için halk arasında halen bugün de kullanılan ismiyle “Eski Cami” olarak adlandırılmıştır. Cami çok kubbeli ve tek minareli olarak planlanmış ve yapılmıştır. Caminin orijinal minaresi kuzey köşesinde kalan minare olup batı köşesinde bulunan iki şerefeli minare daha sonradan Çelebi Sultan Mehmet Han tarafından eklenmiştir. Caminin yan kapısı üzerinde yer alan kitabeye göre Mimarı Konyalı Hacı Alâeddin ve kalfası İbrahim oğlu Ömer’dir.

İçinde bulunduğumuz 2024 yılı, caminin ibadete açılışının 610. yılı olmaktadır. İbadete açıldığı dönemden günümüze pek çok önemli olaya şahitlik eden bu camide, II. Murat döneminde Edirne’ye gelen Hacı Bayram-ı Veli vaaz etmiştir. Caminin doğu duvarında bulunan kürsüsü halen Hacı Bayram-ı Veli’ye duyulan saygıdan ötürü kullanılmaz. Osmanlı padişahlarından II. Ahmed ve III.

Mustafa’ya bu camide kılıç kuşanma törenleri yapılarak Osmanlı Devleti’nin başına geçmişlerdir. Bu geleneği simgesel de olsa yaşatmak için bugün bile Cuma Hutbelerine imamlar ellerinde kılıç ile çıkarlar. 18. yüzyıldaki Edirne yangınından ve depremde zarar gören cami I. Mahmud döneminde ve Cumhuriyet tarihinin ilk dönemlerinde önemli restorasyonlar geçirerek günümüze ulaşmıştır. Eski Cami günümüzde şehrin merkezinde kalan konumu ile şehrin yaşayan dokusu içerisinde önemli bir ibadethanedir. Cami 600 yılı aşkın tarihi ile özellikle şehre dışarıdan gelen misafirlerin önemli uğrak noktalarından biri olmaya devam etmektedir.

Kaynakça

https://tr.wikipedia.org/wiki/Eski_Cami.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Arolsen_Klebeband_01_449_4.jpg.

<http://www.edirne.gov.tr/eski-camii>.

EDİRNE ESNAFI: BEZAZ-BASMACI ÖZER YAKUT

Dr. Öğr. Üyesi Rifat GÜRGENDERELİ

Bir şehrin ticaret hayatı o şehrin kültür çalışmaları içinde önemli yer tutmaktadır. Edirne'nin kültür tarihi ile ilgili yapılan çalışmalar ve araştırmalar son yıllarda hızla artmaktadır. Bu çalışmaların içinde ticaret hayatı da büyük önem arz etmektedir.

Osmanlı'dan bugüne, Edirne'nin ticaretine yön veren "Alipaşa Çarşısı, Selimiye Arastası ve Bedesten, Saraçlar Caddesi, Çilingirler Çarşısı, Tahtakale, Zıندانaltı, Bostanpazarı" gibi alışveriş mekanları, eski Edirneliler için günlük hayatın ve sosyalleşmenin en önemli sembolleridir.

Eski zamanlarda, iki sıralı Alipaşa Çarşısı, Saraçlar Caddesi, Batpazarı, Direkçarşısı esnafı; Edirne ve köylerinden

gelen müşterilerine sadece satış yapmazdı. Edirneli bu esnaf, müşterileriyle ailecek görüşür, cemiyetlerine gider, ihtiyaç olduğunda borç para verir, bankadan para çekilecekse kefil olurlardı. Sadece Edirne merkezinde yaşayanlar değil, köylüler de bu dükkanlara gelirdi. Karısı, kocası ya da çocukları ile buluşmak isteyenler buralarda buluşur, yağmurdan kaçan, sıcakta güneşten bunalan Edirneliler, bu dükkanlara sığınır, yıllardır alışveriş yaptıkları hatta aileden biri olarak gördükleri bu sıcak insanlarla çay kahve içip güzel sohbet dalarlardı.

Son yıllarda şehrin nüfusunun artması, turizmdeki ve ticaret hayatındaki gelişmeler, yaşlılık, ölüm gibi nedenlerle Edirne'nin eski esnafı birere birer piyasadan çekildi.

Bu eski esnaftan bazılarını hatırlamakta ve hatırlatmakta fayda var: Babam Bezaz Mustafa, Kınacı Muhittin, Kibar Hidayet, Berber Nevzat, Çakbil, Öniz, Börekçi Esat, Gözlükçü Şinasi, Bürkerler, Ayakkabıcı Mustafa, Uzunköprülü Abdullah, Çakaylar, Ciğerci Mustafa, Altay pastanesi, Roma pastanesi, Zogo pastanesi, Boncukçu Ali, Mehmet Yakut ve adlarını yazamadığım nice esnaf...

Osmanlıca bir sözcük olan "bezzâz" sözcüğü halk arasında bezaz olarak kullanılır, "bez satan, manifaturacı" anlamına gelir. Bu manifatura tabirinin içine, eskilerin hatırlayacağı gibi; Nazilli basma, poplin, divitin, pazen, patiska, mermerşahi, Amerikan bezi, tülbentlik, pijamalık saten, etamin, terilen daha neler neler girer...

Edirne dergisinin sevgili okurları için bu sayıda, Direkçarşısı'nda yer alan Edirne'nin tek Bezaz dükkanında baba mesleği olan Bezazlığı yaşatan Özer Yakut ile eski Edirne'yi ve ticaret hayatını konuştuk.

Özer Hocam bize kendinizi ve ailenizi kısaca tanıtır mısınız?

Dedem, 1929 yılında, bugün Bulgaristan sınırlarında kalan Koşukavak'tan geldiğinde, babam dört yaşında imiş. İmam olan dedemi devlet, yine imam olarak Küküler köyüne atamış. Babamın gençliği, Küküler köyünde geçmiş, sonra Edirne'ye Sarıcapaşa mahallesine yerleşmiş. Ben de orada doğdum. Annem Nefise Yakut da Küküler

köyünün köklü ailelerindendi. Uzun yıllar terzilik yapmış. Babam Mehmet Yakut, askerlik dönüşü burada yani Direkçarşısı'nda manifaturacılığa başlamıştır. 1955 yılından bugüne yaklaşık 70 yıldır Direkçarşısı'nda bu dükkan çalışmakta. Babam, 2010 yılında rahmetli olana kadar bilfiil çalışmaya devam etti. Bir ablam bir de ben iki kardeşiz. Eşim de emekli öğretmen, biri uzman doktor, diğeri biyomedikal mühendisi iki oğlumuz var.

Özer Hocam bezaz/manifaturacı ne demek? Piyasa ve işiniz hakkında bilgi verir misiniz?

Bu meslek benim baba mesleğim, 1957 doğumluyum. 26 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra emekli oldum ve dükkanın başına geçtim. Altmış seneden beri de bu dükkanda ve çarşıdayım. Çocukluğumda da babamın çırağıydım.

Eskiden dükkandaki mal çeşitlerimiz daha fazla idi, Edirne merkezde yaşayanlar ve köylerdekilere hitap eden bir dükkandı babamın dükkanı. Ama maalesef artık her şey hazır giyim, bugün genelde kırsal kesime hitap ediyoruz. Pijamalık, şalvarlık kumaşlar başta olmak üzere, Nazilli basma, poplin, divitin, viskon, tülbent, patiska vb. kumaşları hâlâ satmaya devam ediyoruz. Müşteri potansiyelimiz kırsal bölgede yaşayan ve sayıları gittikçe azalan köylülerimiz ve geleneklerini devam ettiren orta sınıf diyebileceğimiz Edirneliler.

Babam işe başladığında burada hatırı sayılır Yahudi esnaf vardı. Hatırladıklarım Jak Elramona, Matalon Amca, Kumaşçı Yahya, Menehim ve Mişel, İsak şimdi aklıma gelen isimler. Saraçlardan kıvrılınca bizim çarşıya, Direk-çarşısı'na girilirdi, ortada da seyyar satıcılar vardı. Yekta Amca lakabı da Deli Yekta'dır meyve, simit satardı. Limonatacı Mehmet Amca, Necati Amca, Remzi Amca, Arap Fethi, İsmail Amca, Sakızcı Hüseyin, Şuayip çarşı ortasında seyyar satış yaparlardı.

Köylü müşterilerimiz pazartesi ve cuma günleri gelirlerdi. Özellikle bugünlerde çarşımız çok kalabalık olurdu. Sabahtan gelirler, alışverişlerini yaparlar ve öğlen kadınlı erkekli köftelerini yerlerdi. O zaman öyle bir gelenek vardı. Sonra en geç saat ikide köylerine dönmeye başlarlardı.

Veresiye defterimiz vardı, harman zamanı ödemek üzere veresiye alırlar, senet-sepet yoktu, herkes birbirine güvenirirdi. Harman sonu paralarını alınca gelip borçlarını öderlerdi. Şimdi masal gibi geliyor.

Öğretmenlik sonrası farklı işler yapabilecekken bezazlığı, babanızın işini neden devam ettirdiniz?

Babam bana: "Oğlum ben hayata burada başladım, ölene kadar da burada devam edeceğim." dedi ve dediğini de yaptı, rahmetli olana kadar mesleğini sürdürdü. Ben de emekli olduktan sonra çocukluğumun da geçtiği, hatıralarımın yaşadığı bu çarşıda, baba mesleğini devam ettirdim.

Babamın sözü de galiba etkiledi beni, duygusal bir bağ da var.

Hazır ürün, konfeksiyon bulmak zor ve pahalıydı, bu nedenle bizim işimiz revaçta ve çok hareketliydi. Şimdi ne yazık ki talep çok azaldı. 1970'li yıllarda Edirne'de nüfus 33 bin civarındaydı, çarşıda gezerken selam eksik olmazdı, herkes sözle alışveriş yapardı. Artık her şey değişti, hatta bu işi yapan toptancılar bile kalmadı. Muhtemelen üç-beş sene sonra biz de bırakacağız. Maddi olarak bir beklentim yok, bana ve arkadaşlarıma bir mekân olan dükkanımda, baba hatırası olarak işime devam ediyorum.

Dükkan ve mesleğim çok ilgi çekiyor. Artık böyle manifatura dükkanları kalmadı, özellikle şehir dışından gelenler fotoğraf çekmek için izin istiyorlar, kırmıyorum onları. Nostaljik bir dükkan olarak görüyorlar ve çok beğeniyorlar. Edirne'de artık tek ben varım, bizim meslek korunması gereken kültür mirası konumunda!

Çok teşekkür ederiz.

Evet, Özer Hocam sağ olsun bizi kırmadı, Edirne dergisi okurları için bu söyleşiyi yaptı. Bize eski günleri ve eski Edirne'yi hatırlattı. Bu arada küçük bir not, daha önce gelen teklifleri kabul etmemiş. Okuduğunuz bu bilgiler ve röportaj Edirne dergisi okurlarına özel..!

Ne güzel hatıralar, ne güzel esnafılık, ne güzel insanlar, ne güzel...

EDİRNE'NİN ÇINARLARI: EMİNE VARDARLI

Öğr. Gör. Nur KESKİN

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz? Bize kendinizden bahseder misiniz?

Ben Emine Vardarlı. 1927 yılında Lalapaşa'nın Hamza-beyli köyünde doğdum. Doğup büyüdüğümüz yerde evimiz kalabalıktı. Yengem, annem, babam, çoluk çocuk hepimiz aynı hanede oturuyorduk. İki ağabeyim vardı onlar da vefat etti. Buraya yalnızım diye geldim, kızım ve damadım ile oturuyorum.

Bize biraz çocukluğunuzun geçtiği evden bahseder misiniz?

Bizler; annem, babam, çocuklar, kardeşler ve gelinler hepimiz aynı yerde oturuyorduk. Babamın koyunları, ayak

hayvanları, sığırları, mandaları ve inekleri çoktu. Yedi sekiz tane de çırağı vardı. Onlar, bizim evimizde çalışıyorlardı. Tabi önceden evlerde çeşme de yoktu, iki tekerlekli araba vardı, "Saka" derdik ona. Saka ile su, kapımızın önüne kadar gelirdi.

Evler yer evi, önlerinde kocaman güzel bir asma vardı. Ben ilk yetiştiğimde mandıralar yoktu, sonra mandıralar açıldı. Peynirleri babam yapar, arkadaşı fıçılara basar ve kışın Edirne'ye getirip satardı. Babam hali vakti yerinde bir insandı. Hamzabeyli'nin ikinci patronuydu.

Herkes bir evde yaşırdı. Aynı evi de paylaştık aynı sofrayı da... Yatak odaları herkesin ayrıydı. Kimi erkekler, çıraklar ile tarladan geç gelirdi.

O zaman erkekler ayrı kadınlar ayrı yerde toplanırlardı.

O dönemde evlerde çeşme yok, sakalarla suyu temin ediyordunuz. Peki o zamanlar çamaşır ve bulaşık yıkarken yine sakalardan temin edilen su mu kullanılıyordu?

Evet, dışarıda çeşmeler vardı. Onları gidip o çeşmelerden, kuyulardan dolduruyorduk. Annem asma altında oturup bulaşıkları yıkar, komşularımızdan biri gelir ona yardım ederdi. Babam da onlara sevin sinler diye kuzu verirdi. Babam para yerine geçsin diye mi yoksa sevin sinler diye mi kuzu verirdi bilemiyorum.

Bizlere biraz çocukluğunuzdan bahsedebilir misiniz?

Tabi o zamanlar ufaktım, yedi yaşında okula gittim. Üç senenin hepsinde derslerimden geçtim ve sonunda okuldan çıktım. Numaramızı da aldık çıktıktan sonra... Edirne'de benim anneannem vardı, buraya gelirdim, otururduk. Çarşı pazar gezer, aldanırdık, canım sıkıldığında da köye giderdim. Köye gitmek istediğimde beni götürürlerdi. Köyde çıraklar ve çiftçiler vardı, orakçılar ekinleri biçerlerdi. Harman dövülürdü. Batoslar yoktu, onun yerine beygirler bu işi yapardı. Makineyle ekinler savrulurdu. Büyük samanlığımız vardı, orası temizlenir, içine ekinler koyulurdu. Satılacak olanları oraya koyar, kalanları eve ve ambarlara getirirdik. Harmanlılar ekinleri yüklendiği gibi ben de sırtıma yüklenirdim. Hep beraber güler, eğlenirdik. Ambarlığımız tahtadandı ve çok büyük merdiveni vardı. Buğdayları oraya dökerlerdi. Hayvanların öğütülecek yemlerini avlu içinde bulunan kocaman kilere dökerdik.

Tabi, bir de evin içerisinde kardeşler de var. Onlarla da aynı evin içerisindesiniz, onlarla da güzel oyunlar oynanıyordu.

Çok güzel oynardık kuzucuğum.

Bu dönemde çocuklar telefon ve tabletteki oyunları oynuyorlar. Sizin zamanınızda böyle değildir elbette. Sizler bahçelerde ve sokaklarda doyasıya oynanırdınız. O dönemde nasıl oyunlar oynanırdı bize biraz bahsedebilir misiniz?

Oynardık... Köyler kalabalıktı önceden... Komşu kızları vardı, birbimize giderdik, oturup muhabbet ederdik,

top oynardı, ip atlardık, yağ satarım bal satarım oynardık... Oynarken o arkadaşım der, "Ben eve gideceğim." bu der, "Ben acıktım." ben derim, "Bize gidelim." onlar da "Tamam!" derler ve bize giderdik. Anam her birimize kocaman kocaman ekmek keser, üzerine yağ sürer ve tuzlu olsun diye peynir koyardı. Ekmeğimizi yiyip yine oynardık. Çok güzel geçinirdik arkadaşlarımızla.

1941 senesinde Edirne'de kıtlık yaşanmış. Siz bu kıtlık döneminde ne yaptınız?

Ambarımızda buğday ve arpa vardı. Biz kendi ekmeğimizi kendimiz yaptık. Kıtlıktan etkilendik mi şimdi onu bilmiyorum. Babam bir arabayla Edirne'ye buğdayları satmaya getirirdi. Peynir koyardı tenekelere. Edirne'ye girer girmez bildiği tanıdığı insanlara onları dağıtırdı. Gazete kağıtları vardı önceden, onlara sarardı verirdi babam. Öyle anlatırdı eve geldiğinde. Yazın bize orağa gelenler de babamı tanıyordular. "Hasan abi bu sene kaldık." derlermiş. Babam da evde anneme anlatırdı bunları. Eşek arabalarıyla gelirlerdi. Babam arabaları doldururdu, onlara peynir ve un verirdi.

Ekmeğimizi de annemle yengem beraber yaparlardı. Bir ekmek teknemiz vardı. Bir çuval unun hepsini bu tekneye yoğurlarlardı. Bir çuval undan 50 somun ekmek yaparlar, fırında pişirirlerdi. Bir de halka yapıp üzerine susam serperlerdi. Annemle yengem pişince bana verir, "Hadi kuzucuğum dağıt bunları arkadaşlarına." derlerdi. Ben de onları sıcak sıcak dağıtırdım, sonra da hep beraber oynardık.

Bize biraz o günlerdeki düğünlerden, evlilik hazırlıklarından bahsedebilir misiniz?

Güleceksiniz bana ama ben altı kardeşin en küçüğüyüm. Herkes istediğini almış, istediğiyle evlenmiş. Ben daha okuldayken Pınar'ın babası saçımı çekerdi benim. "Neden çekiyorsun?" diye öğretmene söyledim. 13 yaşındaydım o zaman. Okul tatil olduktan sonra "Sevgilime" diye kâğıt yazdı, onların mahallesinden olan bir kız arkadaşıyla bana gönderdi. Bir iki sene bunları hep sakladım ben. Annem geldiğinde yırtar atardım. Sonra ben de başladım karşılık vermeye. Abilerim askere gitti. Ne bize mektup getiren o kız arkadaşım ne de diğer arkadaşlarım hiç bilmezlerdi.

Büyük abim askerden geldi. Bir sevgilisi vardı. Kaçırmaya diye çıkmış fakat kızın abisi varmış.

Abileri, abimi tutmuşlar ve demişler ki "Seni mahkemeye vereceğiz!". Abim de "Verin!" demiş. Onlar da "Kardeşini bize verirsen, seni mahkemeye vermeyeceğiz." demişler. Abim de "Tamam, vereceğim." demiş. Tabi bana da söylüyorlar hepimiz biliyoruz bu olayın olduğunu ama benim sevgilim vardı ve tam o zamanlar altı senelik istekliydik. Abim evlenmiyor, babam hayvanları sattı, para var, altın var... Babam her şeyi hazırladı. O arada annem vefat etti. O zaman abim, "Bak kardeşim, bunları güzel yerlere sakla, kaybolur, gelen olur giden olur." dedi. Altınları ve paraları bana teslim etti.

1943 yılı, isteklim askere gidecek, bir ayı kaldı. Hiçbir kere konuşmaya çıkmadım. Sadece mektup yazardım. Tam sekizinci sene abim artık düğün hazırlığı yapıyordu. O kızı verecekler, beni de verecekler... Ben hep, "Abi nereye gideyim, nerden geleyim, o yemeği yapayım, bunu yapayım, çırağlara götürüyem." derdim. 19 yaşında günde dört beş sefer tencere kaynatırdım, öyle kalabalıklı evimiz. Aynı annemin yaptığı gibi yapardım.

O dönemde eşim bana son mektubunu yazdı, "Artık hasretlik kıyamete kaldı Emine, arkadaşlık bitti.". Ben kafamda hep kuruyordum nasıl yaparım nasıl ederim diye. İmkân yok onlar almasa bile köy içindeyiz ama evlerine gitmiş kul değilim. Çocukla da konuşmuş değilim, sadece mektupla görüşmüşüz. Ne o vazgeçiyordu ne ben vazgeçiyordum. Ama anaları, babaları, babamdan istediler fakat babamın sözü geçmiyordu büyük abime, dinletemiyorlardı... İlla biz "Trampa vereceğiz" diyordu abim. Ben bunların hepsini biliyorum... Son mektup bana yazıldı ya ben de o mektubun karşılığında "Benden umudunu kesersen çok gücenirim sana." yazdım.

Onların da çıraqları var üzülüyorlar, istediler beni. "Nişanlayalım, sen çocuğunu evlendir artık Hasan Ağa." dediler babama. "Sonra biz askerden geldiğinde alırız şimdi nişanlayalım." dediler. Ben ne yapacağımı düşünüyordum. Bir gün abim çıraqlarla tarlaya gidiyordu. Bizim bir akrabamız var, bizim evlerimiz köyün üst başında, giderken bile köyün orta yerinde halaya uğruyor. Çırağa, "Dur orada!" diyor, beygirleri de bağlıyor arabanın arkasına ve halaya gidiyor.

Şimdi harmanda da bizim gündendi, mısır elle dövülüyor, bütün köyün kızı, erkeği geliyor ve babam para veriyordu onlara. Gece fenerleri asıyorduk aydınlık olsun diye, yabaların üstüne diyorlar... Biz, "Yaba", "Dirgen" deriz. Abim ve babam da geliyor, yaz gecesi dövüyoruz,

soyuyoruz mısırları, orada harmanda toplu duruyoruz. Abim, kaçırdığı kızın abisine, "Yanına arkadaşını al ben kahveye gideceğim, bu gece gelin, kızı oradan alın." diyor. Bizim bahçelerin arkasında bir bayır var oradan, "Kızı size götürün." diye bizim hala dediğimiz kişiye söylüyor. Ben de o zaman yaptım iki tencere yemek. Hepsini pişti, sıcak dursun diye de külleri, ateşleri altına ittirdim. İkindiden sonra avlu içinde hasırı yuvarlıyorum yaz ya asmanın altında, orada yemek yiyorlar iki üç sofraya kuruyorum evdekilere. Ben onlara yemeği hazırladım, "Şalvarları giyeyim ayağıma da bende gideyim harmanlığa." dedim. Bir de baktım bizim hala geliyor. İki kanatlı sokak kapıları var, duvarlar da briket duvarlı. Su arabası gelince iki kanadı da açılıyor kapının. O kapıdan şimdi bizim Emine hala geliyor. Onun da adı Emine idi... "Ne yapıyor sun Emine, bitirdin mi işlerini?" diye sordu bana. "Hala hepsini yaptım yemeklerin, şimdi harmana gideceğim." dedim. "Gel!" dedi bana... Ben de "Ne oldu?" dedim. Birer ayak merdiven vardır evlerin önünde, biz ona, "Sofa" deriz. "Otur buraya." dedi. Oturdum, "Bak şimdi, agan uğradı." dedi. Köyde abi değil, "Aga" deriz... "Bu gece seni istediği kızın agasına harmandan verecek. Abin bana yemin ettirdi söyleme kimseye diye ben de yemin ettim ama yalandan... O beni kandırınca ben de onu kandırdım." dedi.

Benim çocuğu küçüklükten beri istediğimi onlar da biliyor, çocuk tarafı da beni çok istiyordu. Bu sefer babam da abimin önüne geçip veremiyordu. "Gidersen gidersin, gitmezsen akşam seni verecekler." dedi. Bakmıyorum, bilmiyorum bile... Beni verecekleri tarafı asla kafama koymuyorum. Önceden isteklim olarak bilmiyordum ama sonra sevdim sevgili olarak, ondan başka kimseyi gözüm görmedi bu dünyada. Babamların evlenme paraları var... Babam Bulgaristan muhaciriydi benim. Muhacirler parayı toplayıp altın yaparlardı. Komşularımız da muhacirdi, onlarda öyle yaparlardı oradan biliyorum. Şimdi iki çocuk var ikisi de evlenecek, onlar için altınlar hazırda bekliyor. Eve girdim, sıyırdım üstümdekileri, siyah bir eteğim vardı, uçlarını anneciğim işlemişti, onu giydim. Bir de üstüme temiz bir gömlek giydim, başımı da bağladım. Siyah çarşaf giyiyorduk onu da bir iki kere giymedim bile, işte dikildi ama giyilmedi... Çarşafı koltuğum altına aldım, paraları ve altınları belime bağladım. Kim bilir ne kadar altın ve para var orada. Yalan değil bunlar, ben bunları yaşadım. Halam, "Ben gideyim oraya haber vereyim, sen hazırlan, çık." dedi. Gitti, komşuya gider gibi halam, köyün kızı ya...

Ağabeyim kırdı, ben şimdi çekildim. Halam gitmiş kayınvalidemin de komşusunda 40 Yasin varmış, söylemiş inanmamışlar onlar halama. Ben çekildim kadın da beni aldı. Onlar oradan çıkmış, "Tokat" deriz biz sokak kapılarına, ben onların tokadına doğru, giderken karşılaştık. Kayınvalidem çok hanım, çok terbiyeli bir kadındı. "Ay be yavrum ne oldu sana?" diye sordu. "Kaçtım!" dedim. "Ah, neyse." dedi ve tuttu kolumdan ama o benden çok titriyordu... İkinci vakti geçti o aralarda. Eve girdik, oturdum mindere bir de böyle küçücük bir cam var oradan bahçeye bakıyorum. Başladım bu sefer, "Ben ne yapacağım acaba ben ne yapacağım?" diye ağlamaya. Kayınvalidem geldi, sarıldı bana, "Yavrum ağlama, oldu bak işte bu senin kaderinmiş!" dedi.

Eşimin adı İsmail idi. İsmail'e tarlaya giderken diyormuş, "Yavrum hiçbir şey yemiyor, içmiyor, iyice gitti üzüntüsünden kız." Hep ağlanacak değil ya gittik oraya oturduk. Kaynanamın kaynanası var, ben "Babaanne" diyordum, geldi oturdu. Bende oturduğum yerde süzülümüştüm.

Kayınpederimin de köyün ortasında bakkaliye dükkanları var, kendisi çiftçilik yapmıyor, şehir insanı gibi yaşıyordu. Köylüler başka şehirliyer başka olurdu. Bir de baktım kayınpederim geldi içeri, "Hoş geldin evladım." dedi. Kalktım elini öptüm ama öldüm ne düşünüyor, nasıl kız bu böyle gelinir mi çocuğun evine diye, öyle kabul ediyorum ben. Ben söz sahibiyim, elini öptüm ve oturdum. Kayınpederim kibar konuşurdu, dedi ki "Ağabeyin geldi tarladan, bakmış, aramış evleri sen yoksun. Anlamışlar kaçtığını. Onların evlenme paraları varmış, almışsın. Cüzdan evde yokmuş". Ben de "Ah! Ben öyle şey bilmiyorum, almadım, öyle söyle sen ona." dedim. Kayınpederim gitti. "Bak yavruçum, benim evliliğim Tahir ile Zühre'nin aşkı gibiydi, biz kavuştuk, onlar kavuşamadı." dedi. O gece kayınvalidem, yandan komşuları geldi, oturduk muhabbet ettiler, ben öylece oturuyorum.

İsmail geldi tarladan, sesini ayırıyorum hiç gelmedi ya nıma. Şimdi gene kaçıyorlar köyde, neler neler duyuyorum... Bu sefer kayınvalidem komşular gece gittikten sonra beni aldı. Öbür odayı hazırlamış ne döşeğini bilirim ne yorganını ne de yer döşeğini, yani karyola falan yok. Kayınvalidem aldı beni, koynuma yattı, "Bu yandaki odaya babasıyla İsmail'e yer yaptım, biz burada yatalım." dedi. Bir sefer tuvalete gittim geldim, kayınvalidem kapıda bekledi beni. O zaman da belimde paralar var ama sıkıyor böyle kocaman bir şey... Başımın altına koydum. Kayınvalidem sabah kalktı, onlar gürül gürül dışarda ya-

nıma gene gelen kimse yok. İsmail de hiç gelmedi. Yine onlar tarlaya gitti, geç vakit oldu. "Ben de sana yardım edeyim anne." dedim. Ne yapayım, "Anne" demeye başladım. Sokakta kalmışım gibi oturuyorum, öyleleri vardır ya onlar gibi kabul ettim kendimi, üzülüyorum...

Babam köyün muhtarıyla azalarını yollamış. Çağırdılar beni biliyorum insanları tanıyorum. Muhtar, "Emine ne oldu be kızım ne yaptın sen böyle?" dedi. "Ne yaptım? Ben sevdiğim insana geldim, askere gidecek, kalacağım diye geldim." dedim. Kendi kendime de gayret veriyordum. Muhtar, "Ama baban bizi yolladı buraya, eğer pişmanlığın varsa alacağız biz, seni kabul ediyorlar." dedi. Ben de avluda asmanın olduğu yerdeydim kapıyı gösterecek, "Hayır, ben bu kapıdan sağ girdim, ölüm çıkar buradan, öyle söyleyin!" dedim. Gittiler, biz de girdik içeri gene kayınvalidem sordu, "Üzülme" falan diye bir şeyler söyledi. Ekmek yedik, su içtik bir de baktım Emine halam geldi. "Hamidiye hu! Hamidiye hu!" çıktı kayınvalide karşıladı, içeri geldi. Halam onların yanında, "Ah Emine sen ne yaptın? Ağabeyin ağladı durdu, bana geldi o kız kaçmış hala." dedi. Bende hiç ses yok. Neyse halam oturdu, kayınvalidem de onun yanına oturdu. Halam, "Aman durmayayım ben gideceğim. Ağabeyin eğer harçlıklarımızı, kazancımızı vermezse mahkemeye veririz, git ona söyle." dedi. Ben tabi vereceğim ama içinde yirmi taneden fazla sarı lira var, Osmanlı lirası, diyorum ya babam zengindi hayvan satardı, zenginliğimi övüyorum diye değil yavrum... Beş altı taneden fazla beşi bir yerde. Paralar böyle demet demet, üst üste... Hemen içeri gittim. Kayınvalidemin işlemeli yastıkları var onların arkasına koymuştum ne yapayım onları belimde. Aldım onları, "Hala! Hepsini burada hiç ellemedim." dedim ve sardığım gibi geri verdim. Aldı halam, "Allah'a ısmarladık!" dedi kayınvalideme.

Kayınvalidem, "Emine, hiç söylemedin bana." dedi. "Söylemedim, ben kaçtım, evin içinde kadın yok, birisi gelir alır diye aldım." dedim. Birkaç gün geçti, İsmail hiç yanına gelmiyor, kaynanam benimle kayınpederim benimle onlar işlerini çiftçiliği bitiriyor, askere gidecekler. Bu sefer Lalapaşa'ya gideceğiz. Kayınbabam kendi beygirlerinden bir araba tuttu, beni aldı yanına. Kayınvalidem de yok, arabacı ile gittik. İsmail'in babasının sadece bir binek atı vardı. Bizim yoldan geçirdi. Binde bir rastlardım. Tarladan erken geldiğinde, biner geçirdi. Verdik onları gitti...

Nişan yapmaya hazırlanıyormuşlar zaten. Kayınbabam

dört davul, dört zurna tuttu, bir kol ince çalgı, ben şimdi ince çalgıyı bilmiyorum onlar cuma sabahı içinmiş. Babamı, ağabeyimi davet ettiler ama gelmiyorlar. Ağabeyim zaten düğün günü binmiş beygire, farklı bir köye gitmiş arkadaşlarının yanına. İki gece düğün yaptılar, tel gecesı, kına gecesı, çağırdılar hısımları, akraba... Avluda önceden çeyiz altında tıraş olurdu damatlar. Biz gençler içerde, yaşlılar dışarda oturuyor, davullar çalıyor... Tıraş yapıldı gene görmedim. Sadece İsmail'i götürdüler kahveye. Bu sefer ezandan evvel gelin su dökecekmiş eline, abdest alacakmış öyle dediler. İbriği aldım, böyle döktüm, şimdi eğiliyor çok sabırlıydı, çok efendiydi. Artık döktüm ellerine, ayağının birini yıkadı, birini bıraktı. "Ayağının biri kaldı." dedim, adını söylemiyorum hiç söylemedim de. O da gülerek yıkadı, kalktı, giyindi ve çekildi. Ben de oturdum kenara. Kayınvalidem de girip çıkıyor, aldılar camiye girdiler. Camiden geldiler, tek birle yanıma girdiğini gördüm. Ertesi sabah davullar kaldırdı uykudan, kalan misafirler var, kız arkadaşlarım geldi beraber yemek yedik, sofralar kuruldu. Evin önündeki sofaya çalgılar geldi, başladılar çalmaya. On beş gün evliliğimiz var, kız iken bile isterken konuştuklarımızı bitiremeden askere gitti. Sekiz dokuz çocuğu onlar, hepsi askere gitti. Şimdi bu, o gün at ile Lalapaşa'dan iniyor ve gidiyor. Sonra kadınlar, kızlar geçiriyorlar. Askere gideni kocası olsun kardeşi olsun o zaman dışarı çıkmıyordu kadınlar. Akşam oldu bize komşularımız geldi, "Allah kavuşturana". Muhabbet ediyor annemler... Ben de ne yapayım duruyorum orada. Bir de baktım asker elbiselerini giymiş, gelmiş! Babası açtı kapıyı, selam verdi. Kayınvalidem kalktı, "Ah be yav-

rum ah be kızanım ne oldu geldin?" diye sordu. "Geldim, sevk olunmuyor diye geldim bu gece." dedi. İnsanların yanına oturduk, ben orada insanların yanında laf soracak değilim. Herkes dağıldı, biz de evimize geldik, yer yatağı yaptık, o oturdu oraya ben oturdum buraya. Muhabbet ederken annem geldi cama, "Sabah oldu kalk kızanım, gideceksin." dedi. İşte bu kadar evladım.

Bize biraz da bayramlardan, kandillerden ve hidrellezden bahsedebilir misiniz?

Ramazan Bayramı'nda oruç tutan tutar, tutamayan tutmazdı. Baklavalara, hazırlıklar yapılır, akrabalar gelir ve akrabalara gidilirdi. Bayram yeri olurdu, gençler oyun oynardı ve kızlar toplanırdı. Tabi oğlanlar da kızlara bakarlardı. Hangi kız hangi çocuğu seviyorsa bayram yerinde görüşürlerdi. Konuşanlar, anlaşılanlar, birbirlerini isteyenler birbirlerine bakarlardı. Kimisi gider kenara orada konuşur gelirdi, kimisi de konuşmazdı.

Kandillerde de lokma yapar dağıtırız. Miraç kandilinde hoşaf yaparız, "Kabak hoşafı" derler, üzüm konulur kaynatılır ve lokma, "Yağ lokması" yapılır komşulara dağıtılır. Hidrellez zamanında da köyün içindeki kadınlar çıkar, ilk günü çıkılır... Hidrellez bayırında ağaç vardı, o ağaca salıncak kurulur, çocuklar, kızlar ve gençler sallanır, yaşlılar ve kadınlar türkü söyler, ortalık çınlardı. İkinci günü ise yemek ile çıkılırdı. O bayırın arkası düzlük, yayla gibi, herkes oraya otururdu, halka oynarlar, yemekler yenir ve akşamüstü olur herkes evine geri dönerdi.

HARF İNKILABININ ŞAFAĞINDA EDİRNE POSTASI GAZETESİNDEKİ SOSYAL HAYAT, KÜLTÜR VE SANAT HABERLERİ (II)

Burak DİPEVLİLER

15 Kasım 1929 tarihli gazete haberinde, Edirne Erkek Öğretmen Okulu resim öğretmeni Ratip Aşır Bey'in imal ettiği Gazi Mustafa Kemal Atatürk heykelinden bahsedilmekte ve sanatçı bu başarısından dolayı kutlanmaktadır. 1 Aralık 1929 tarihli gazetede, Edirne'nin kurtuluşu, İnce Köprüsü'nün yenilenmesi ve Türk Ocağı'ndaki konserlerle alakalı haberler karşımıza çıkmaktadır.

25 Kasım 1929 günü bütün şehir bayraklar ve zafer taklarıyla donatıldıktan sonra sabah saat 09.00'da belediye binasında tebrikler kabul edilerek ardından merasim başlamıştır.

Bütün halk ve mektepliler aynı saatte Selimiye Camii meydanında toplanmış ve belediye heyetinin de teşrifinden sonra aziz Türk bayrağımız büyük bir coşku eşliğinde Selimiye Camii'nin minarelerine çekilmiştir. Daha sonra Lise edebiyat öğretmeni Vedat Bey, akabinde Keşan kaymakamı Nihat Bey kürsüye çıkarak günün anlam ve önemini ifade eden konuşmalar yapmışlardır. Müftü efendinin de dualarının ardından kabile, belediye caddesi üzerinden harekete geçmiştir. Belediye binasının önünde muhteşem bir geçit yapıldıktan sonra fırka binasına gelinerek gündüz merasimi tamamlanmıştır. Ak-

şamında ise fener alayları ve eğlenceler tertip edilmiş ve Himaye-i Eftal Cemiyeti tarafından şehir kulübünde bir balo verilmiştir. Bu anlamlı günde şehrimizde Edirne Milletvekilleri Faik, Hasan Hayri ve Zeki Mesut Bey, Kocaeli Milletvekili Salahattin Bey, Kırklareli Milletvekili Şevket Bey, Aydın Milletvekili Mithat Bey ile, Fırka Müfettişi Hakkı Şinasi, Kolordu Komutanı Şükrü Naili, Fırka Komutanı Mürsel Paşa, İstanbul Vali Muavini Fazlı Bey, İstanbul Polis Müdürü M. Şerif Bey ve 4. Şube müdürü M. Saadettin Bey misafir edilmiştir. Bunlar dışında Ş. Kaya Bey, İktisat Vekili Şakir Bey ve C.H.F. Kâtib-i Umumisi Erzincan Milletvekili Saffet Bey telgraf aracılığı ile Vali Emin Bey ve Edirne şehrine tebrik ve iyi dileklerini iletmışlerdir.

Aynı tarihli gazetenin diğer haberlerinde ise Edirne-Kırklareli yolu üzerinde kalan İnce Köprüsü'nün beton olarak yeniden yapılacağı ve bu tarihten itibaren her Cuma saat 14.00'da Türk Ocağı'nda umuma mahsus ve ücretsiz olarak müzik konserleri verileceği belirtilmiştir.

5 Aralık 1929 tarihli gazete haberinde, Türk Ocağı konserleriyle ilgili detaylı bilgilere ulaşılmaktadır. Bir önceki haberde, her Cuma olarak belirlenen konser günleri artık on beş günde bir olmak suretiyle güncellenmiştir. Repertuar ise şu şekilde karşımıza çıkmaktadır: (Figür 9).

KİTAP : I	
1. Marş « Orient » operetinden - Weber	Ferit Hilmi, Hamdi, Cemil, Etem, Nazım, Sıtkı Beyler
2. Lied	- Schubert
3. Ritorna - Serenade . . .	- Carosio Ferit Hilmi, Fahri Beyler
4. Bir yolcuya - Teganni -	Ferit Hilmi Avni Bey
5. Serenade	- Gounod Hamdi Bey
6. Mazurca	- Glinka Hamdi, Cemil, Etem, Nazım, Sıtkı Beyler
KİTAP : II	
7. köylü ve şair	- Franz von Suppe Hamdi ve Ferit Hilmi Beyler
8. Geceler - teganni	- Ferit Hilmi Avni Bey
9. Menuette	- Beethoven Ferit Hilmi, Etem Beyler
10. küçük synfonie	- Dangla Hamdi, Etem Beyler
11. Rondo capricio - Solo piyano	- Mendelsshon Ferit Hilmi
12. Barkarol	- Ferit Hilmi, Hamdi, Cemil, Etem, Nazım, Sıtkı Beyler

Figür 9. Türk Ocağı Musiki Repertuarı

19 Aralık 1929 tarihli gazetede, Türk Ocağı'nda verilen konserin ikincisinin ertesi gün yapılacağını ve Tayyare Cemiyeti tarafından bir yılbaşı balosu tertip edileceğinin haberleri yer almaktadır.

29 Aralık 1929 tarihli gazetede karşımıza çıkan haberde ise Tayyare Cemiyeti'nin tertip ettiği balonun Edirne Kültür salonlarında yapılacağını belirtmektedir.

Kaynakça

Balo. (1928, 15 Aralık). *Edirne Postası*.
 Balolar. (1928, 29 Aralık). *Edirne Postası*.
 Selimiyede Tenvirat. (1929, 28 Şubat). *Edirne Postası*.
 Balolu Müsamere. (1929, 21 Mart). *Edirne Postası*.
 Mimar Koca Sinan İhtifali. (1929, 9 Nisan). *Edirne Postası*.
 Çocuk Bayramı. (1929, 19 Nisan). *Edirne Postası*.
 Yunus Emre İhtifali. (1929, 19 Nisan). *Edirne Postası*.
 23 Nisan Çocuk Bayramı ve Haftası Hakkında Programdır. (1929, 23 Nisan). *Edirne Postası*.
 Çocuk Balosu. (1929, 23 Nisan). *Edirne Postası*.
 Kırkpınar Panayırı. (1929, 23 Nisan). *Edirne Postası*.
 Çocuk Dayramı ve Haftası. (1929, 1 Mayıs). *Edirne Postası*.
 Mektepliler Bayramı. (1929, 13 Mayıs). *Edirne Postası*.

Orta Mektep Müsameresi. (1929, 4 Temmuz). *Edirne Postası*.
 Zafer ve Tayare Bayramı Programı. (1929, 29 Ağustos). *Edirne Postası*.
 Karaağacın Kurtuluş Günü. (1929, 15 Eylül). *Edirne Postası*.
 Cumhuriyet. (1929, 29 Ekim). *Edirne Postası*.
 Resmi Balo. (1929, 29 Ekim). *Edirne Postası*.
 Bir San'atkarımızın Eseri. (1929, 15 Kasım). *Edirne Postası*.
 Kurtuluş Bayramımız Büyük Şenlikler ile Tes'it Edildi. (1929, 1 Aralık). *Edirne Postası*.
 Ocakta Konser. (1929, 1 Aralık). *Edirne Postası*.
 Yeni Bir Köprü. (1929, 1 Aralık). *Edirne Postası*.
 Türk Ocağı'nda Konser. (1929, 5 Aralık). *Edirne Postası*.
 Konser. (1929, 19 Aralık). *Edirne Postası*.
 Yıl Başı Balosu. (1929, 19 Aralık). *Edirne Postası*.
 Tayyare Balosu. (1929, 29 Aralık). *Edirne Postası*.

DİJİTAL PLATFORMLAR-TELEVİZYON VE "YETİŞKİN ÇOCUK"

Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ÇELİK

İnsanlık tarihinde bir çocuğun ilk defa günde ortalama 7 saat televizyonun açık olduğu bir evde dünyaya geldiğini gözünüzün önüne getirin. Ve yine insanlık tarihinde ilk kez hikâyeler bir ebeveyn tarafından, okul, kilise topluluk hatta pek çok yerde devlet tarafından değil de, dertleri bir şeyler satmak isteyen, görece küçük bir grup şirketler topluluğu tarafından anlatılsın.

Kadife Karanlık 2 Ayna Şövalyeleri Kitabı'ndan (1)

Çağımızın en önemli hastalıklardan biri de ciddi bir zaman kaybına neden olan dijital televizyon olarak da bilinen dijital platformlar ya da televizyon kanallarında geçirilen uzun süre seyretme eylemidir. Bu eylem özellikle akşam erken saatlerde başlayan gece yarısına kadar devam eden medya planlamada prime-time olarak da bilinen saatlerde gerçekleşmektedir. Hem dijital platform hem de televizyon aynı görevi ifa ettiği için yazının kalan kısmında "Televizyon" kavramı olarak kullanılacaktır.

Seyredilen bu iletişim aracı, ortaya çıktığı 1950'li yılların

Amerika'sında altın çağını yaşamış ve tüm dünyada aynı etkiyi göstermiştir. Bu cihaz sadece seyredilen bir cihaz olarak ele alınırsa, çok büyük ayıp etmiş oluruz zat-ı şahane! Zira adına methiyeler dizilen, kuramlar yapılan, kitaplar yazılan bir zat-ı muhteremdir "Televizyon"! Televizyon bir yetişkin ile çocuğun zihinsel dünyasında aynı etkiyi elbette yaratmaz. Çünkü bu zat-ı muhteremi seyredirken sadece eğlenmiyoruz, bilgileniyoruz da! Peki nasıl? Daha doğrusu yetişkin cephesinden baktığımızda eğlendik, bilgilendik. Ya çocuk cephesinden bu beyaz cam ne kadar şeffaf ya da eğitici?

Postman ya da diğer Batılı düşünürler, her nedense çocuk gelişimi ya da çocukluk kavramı üzerinde dikkatle durmaktadır. Bu arada bizim kültürümüz de bu konuda boş durmayıp, "Ağaç yaşken eğilir." demiş ve çocukluğun esnekliğinden mütevellit şekillenebileceğini ifade etmiştir. Peki, bu eğilip bükülen nedir, beden mi, ruh mu, ahlak mı, zihin mi? Düşünsel faktörler üzerinden değerlendirildiğinde aslında eğilen, bükülen, başta zihin, ruh ve ahlaktır.

Çocukluğunu Yaşayamayan "Yetişkin Çocuk"

Çocuk ve televizyonu konu almamızın en önemli nedeni, televizyondan öğrenilenlerin içeriğinin ne olduğu? Yapılan birçok araştırma göstermektedir ki, özellikle gerçeği ayırt etmede güçlük yaşayan ve melekeleri henüz gelişmemiş olan çocuğun, özellikle şiddeti ve cinselliği televizyondan öğrenmiş olduğunun bilinmesi. Bu konuda birinci referansımız Neil Postman'ın "Çocukluğun Yokoluşu" eseridir. Sonra George Gerbner ve arkadaşlarından bu şiddet, korku, duyarsızlaşma ve cinsellik sarmalını anlatmaya çalışalım. "Televizyon Öldüren Eğlence" ve "Çocukluğun Yokoluşu" eserlerinin sahibi medya teorisini Postman, televizyon kavramını belki de en çok kullanan isimlerin başında gelir. Çocukluğun Yokoluşu'nda Postman; "elektronik medyanın gelişimine bağlı olarak nesiller arasındaki sınırların kalktığını ve yoğun enformasyona maruz kalarak kendilerini koruyamayan çocukların, giderek küçük yetişkinlere dönüştüğünü ileri sürmektedir" (2). Burada çocuğun kendini koruyamaması, aslında koruma güdüsünün gelişkin olamamasına bağlı. Aynı zamanda her şeyi çok hızlı alan zihin, çocuğun karakter gelişiminde etkileyici rolü oynamaktadır. Bazen çocuklarınız, ona cevaplayacağınızda güçlük çekebileceğiniz sorular soruyorsa size, bilin ki bu soruların kaynağının büyük bölümü medyadan aldığı mesajlardan kaynaklanıyor. Bu tüm ebeveynleri şaşırtan cinsten bir durumdur ve "Şoke olmaya" burada gerek yoktur. Zira sıkıntı bizat ebeveynlerdedir ve kontrolsüz akan mesajlara maruz bırakılan çocukların müsebbibi onlardır! Postman'a göre bir diğer önemli mesele ise, yetişkinler ile çocuklar

arasında sınır oluşturan alkol tüketimi, uyuşturucu kullanımı, cinsellik, şiddet, korku gibi eylemlerin çocuklar arasında yaygınlaşmasıdır. Peki sonuç ne? Çocuk çocukluğunu yaşayamadan yetişkin olmakta: "Yetişkin Çocuk".

Amerika'da Yaşanan Okul Baskınları Bir Simülasyon Değildir!

Ünlü iletişim teorisini Gerbner ve arkadaşları ise "Ekme Kuramı", "Televizyon ve Kültürel Göstergeler" konulu çalışmalarını ile özellikle televizyonda, şiddetin, korkunun ve saldırganlığın bir aradalığını anlama ve anlatma yolunda önemli bulgular elde etmişlerdir. Gerbner: "TV ve Kültürel Göstergeler konulu çalışmada, televizyonun şiddeti olgunlaştırarak, sıradanlaştırdığını ve 18 yaşındaki bir Amerikan gencinin, o yaşa kadar televizyon ekranından 32 bin cinayet ve 40 bin cinayete teşebbüs olayına tanıklık ettiğini ortaya koymuştur." (3). Bu çalışma bir simülasyon değildir! Zira hepimiz Amerika'da onlarca yıldır, okul baskınlarına şahit oluyoruz, çocukluk ya da gençliğe yeni adım atmış bir Amerikalı, yüzlerce kişiyi bir seferde öldürebiliyor. Gerbner ve arkadaşlarının yaptığı bu çalışma günümüz dünyasına hala ışık tutmakta ve etkilerini göstermektedir.

Daha yetişmeden yetişkin olan çocuk, algılamada güçlük çekerek, şiddetin, saldırganlığın, cinselliğin tam ortasında kendini buluyor. Bu da sağlıksız nesillerin yetişmesine sebep oluyor. Ciddi emeklerle uzun soluklu yayın yapan güzide "Edirne" dergimizin 57. sayısı vesilesi ile bir öneride bulunalım. RTÜK ve benzeri kuruluşların yayınlarda yer alan dezenformasyona karşı verdiği mücadele oldukça önemlidir fakat özellikle çocuk olamadan yetişen bireylerimizi korumak adına, yayın içeriğini belirten bilgi logolarının (şiddet ve korku içerir, cinsellik içerir, genel izleyici kitlesi, olumsuz örnek içerir, +7, +13, +18 yaş sınırları gibi) sadece sinema filmlerinde, dizi ve benzeri programlar başlarken değil, "Yayın bitene kadar" ekranda tutulmasını talep ediyoruz. İstenilen belki küçük bir talep ancak "Yetişmeden yetişkin olan çocuk" için çok büyük bir adım olacaktır.

Kaynakça

- (1) Ünsal Çiğ, George Gerbner, Kadife Karanlık Ayna Şövalyeleri (içinde), Su Yayınevi, 2.Baskı, İstanbul: 2011
- (2) Füsun Alver, Neil Postman'ın Çocukluğun Yokoluş Sürecinde İletişim Teknolojisi Eleştirisinin Eleştirisi, Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, 2004
- (3) Yasemin İnceoğlu, Bir Üçleme: Çocuk, Medya ve Eğitim, Medya ve İletişim (içinde), Ed: Metin Işık, Ayhan Erdem, Eğitim Kitabevi, Konya: 2008

UNUTMAMAK BAZEN MUTLULUKTUR

Sabit SEMİZ
Büyük Mübadele Derneği Başkanı

Unutmamak bazen mutluluktur, her zaman başka bir umutla aydınlanır gökyüzü... Evimizin odalarından birinde, duvarda asılı duran bir tesbih, aklımdaki bir fotoğraf karesidir. Ziyaret ettiğimiz akraba ve komşu evlerinde gördüğümüz böyle eski eşyaların da her biri... Bir duvar halısı, bir gaz lambası, siyah-beyaz fotoğraflar, bir çeyiz sandığı, ya da kanaviçe işlemeli bir mutfak perdesi... O zamanın genç kızları, yastıklarının üstünü ya da perdelerini süsleyecek motifleri aşıyla seçerken, bir gün olup da oradaki karanfillerin, güllerin çok eskide kalmış, gönderilmek zorunda bırakıldıkları mahallelerinden çiçek kokusu getirebileceği söylenmiş olsaydı inanır mıydı? Çok uzaklarda, gençliklerinde kalmış türkülerden neşeli bir ezginin, gözlerini buğulandırabileceğini düşünmüş müydüler, bilinmez...

Büyük Mübadele'nin 101. Yılı Anısına

Bugün artık onların yaşadıkları düş kırıklıklarını, hayal bozumlarını, sırça saray gibi tarumar olan dünyalarını bilmemiz mümkün değil... Onların gözlerinden zamansız süzülen gözyaşının sakladığı hüznü tarif etmemiz imkânsız...

Aslında insan büyüdükçe okurmuş o eşyaların ruhunu. Zamanla anlarmış insan, büyüyünce anlarmış, hani masa başında toplanan ev halkının, "Bizim memleketin çorbası" ya da "Bizim oraların böreği" diye sevinçle yudumlar-ken bir akşam yemeğini, onların kalbinden hangi hatıraların geçtiğini... Ya da o insanların gözlerinden vakitsiz dökülen gözyaşlarının ne anlam ifade ettiğini zamanla anlarmış... O can parçası büyükannelerimizin, ninelerimizin hala sakladığı çeyiz sandıklarından çıkan anıların o buğday yanığı kokusunun neyi terennüm ettiğini...

İşte biz öyle büyüdük... Gürül gürül yanan, alevleri duvarlarda eğlenen soba ateşinin sıcağında, hasret dolu kucaklarda dinledik, Selanik'ten, Florina'dan, Nasliç'ten, Doyran'dan çıkıp gelen o büyüklerimizin hikayelerini. Masallarımız hep ayrılıktı, hep yalnızlıktı, hep gurbetti, hep göçtü bizim... O duvarlarda asılı kalmış tesbih taneleri, her biri bir yerlere dağılmış mübadiller gibiydiler. O taneleri hem ülkemizde hem de komşu Yunanistan'da buluşturmak zor ama bir o kadar kutsal bir işti. Çoğu unutulmuştu zaten... Bazıları tarihin derinliklere bırakmıştı yaşadıklarını... Unutmamak bazen mutluluktur diyerek bu tesbih tanelerini birleştirmeyi görev saydık ve yollara düştük. Rüzgârın önündeki kuru yaprak gibi savrulmayı, çokça ağlamayı göze alarak yollara düştük. Kavala'da bir ekmek parçasının içindeki buruk tat olduk, Yanya'da "Kavuşma", Karaferye'de son ezan, Vodina'da şelale, Florina'da rüzgâr... Yenişehir'de hasret olduk, Kesriye'de, Horpeşte'de göl kenarında kendiliğinden çıkmış bir sar-dunya...

Bu yolculuğa çıkarken böreklerimizin, çorbalarımızın, memleket yemeklerimizin tadı bilinsin istedik, bizden

sonraki nesillerce... Çünkü o yemeklerin tadında hepimizin çocukluğu, çocukluğumuzun hikâyelere sinmiş kokusu vardı. Sınırların arkasında kalan türkülerimizi, ağıtlarımızı unutmayalım, unutturmayalım istedik. O türküler, o ağıtlar yol gösterdi bize. Onları mırıldandık bazen gizli bazen aşikâr gözyaşlarımızla... O türküler bazen yaktı genzimizi, bazen zifiri bir karanlığı aydınlığa dönüştürdü. Hayatı boyunca yaşadığı yerleri, bir gün yeniden görmek umudu ile yaşayan iki yaka insanlarını bulmak ve buluşturmak istedik bu yolculuğumuzda. Gözlerini: "Bir gün yaşadığım yerlere yeniden gideceğim" umuduyla kapatanların, son nefeslerini: "Selanik'i çok özledim" diye verenlerin mezar yerlerine bir avuç memleket toprağı serdiğimizde daha iyi anladık bu yolculuğumuzun kutsallığının boyutunu...

Unutmamak bazen mutluluktur... Hele hele unutulmayan şey, bir gece ansızın yola çıkan mübadillerin hikayesi, ayrılığın ve göçün öyküsü ise unutmamak artık sadece mutluluk değil aynı zamanda bir gerekliliktir... Unutmadık....

SAĞLIK TEKNOLOJİLERİNDE DÜNYA TRENDLERİ: GİYİLEBİLİR SAĞLIK TEKNOLOJİLERİ

Öğr. Gör. Dr. Özlem ALADAĞ BAYRAK

Teknoloji gelişimi hızla ilerlemekte ve bir dizi etkileyici yenilikle beraber baş döndürücü bir ivme kazanmaktadır. Sağlık sektörü de tüm diğer sektörler gibi hatta daha fazla bir şekilde teknolojik gelişmelerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Sağlık alanındaki inovasyonlar, hastaların tedavi edilmesi, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve sağlık profesyonellerinin daha etkili bir şekilde çalışmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Son teknolojilerin sağlık alanındaki inovasyonlarından biri olan giyilebilir sağlık teknolojileri, son yıllarda sağlık sektöründe büyük bir etki yaratmış ve dünya genelinde trend haline gelmiştir. Bu teknolojiler, çeşitli viral parametreleri izlemek ve hastalıkların erken teşhisini, takibini ve yönetimini desteklemek için kullanılmaktadır. Ayrıca, kişisel sağlık izleme cihazları, akıllı giyilebilir teknoloji ürünleri ve diğer sağlık teknolojileri, hastaların kendi sağlık para-

metrelerini takip etmelerine ve sağlık uzmanlarının da bu verilere erişmelerine olanak sağlamaktadır.

Giyilebilir sağlık teknolojileri, medikal cihazlar arasındaki iletişim, yapay zekâ uygulamaları, karar destek sistemleri, Tele-sağlık gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Özellikle akıllı giyilebilir teknoloji ürünleri, sağlık sektöründe yaygınlaşmaya başlamıştır. Bununla birlikte, yapay zekâ ve güvenli ev teknolojileri gibi yeni trendler de sağlık hizmetlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bizi şaşırtmaya devam eden, bireylerin sağlık durumlarını izlemelerine, veri toplamalarına ve sağlık hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için tasarlanan giyilebilir sağlık teknolojilerinin dünya genelindeki bazı önemli trendleri çok dikkat çekicidir.

Akıllı Saatler ve Fitness Takip Cihazları: Akıllı saatler, kalp atış hızı, uyku kalitesi, adım sayısı gibi birçok sağlık parametresini izleme yeteneği ile birlikte işlev görmektedir. Fitness takip cihazları da benzer şekilde fiziksel aktiviteyi ölçmek ve kullanıcılara sağlık hedeflerine ulaşmaları konusunda rehberlik etmek amacıyla tasarlanmıştır.

Akıllı Saatler:

- Apple Watch, Samsung Galaxy Watch gibi akıllı saatler, kalp atış hızı takibi, aktivite izleme, uyku takibi ve diğer sağlık özellikleri ile kullanıcılara geniş bir veri seti sunmaktadır. Fitbit, Garmin ve Xiaomi gibi markaların fitness takip cihazları da benzer özelliklere sahiptir.
- Bazı akıllı saatler, elektrokardiyogram (EKG) özellikleri ile kullanıcıların kalp sağlığını izlemelerine olanak tanımaktadır. (EKG Monitörleri)

Giyilebilir Pankreas Monitörleri:

- Giyilebilir cihazlar, kronik hastalıkların yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Diyabet, kalp hastalıkları ve hipertansiyon gibi durumları izlemek ve yönetmek için kullanıcılarına geri bildirimde bulunabilmektedirler. Diyabet hastaları için geliştirilen giyilebilir cihazlar, kan şekeri seviyelerini sürekli olarak izleyerek hastaların daha iyi yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Bazı cihazların, belirli sağlık koşullarını izlemek veya hatta erken teşhis koymak için kullanıldığı bilinmektedir.

Akıllı Gözlükler:

- Google Glass gibi akıllı gözlükler, cerrahlar ve diğer sağlık profesyonelleri için cerrahi müdahaleler sırasında bilgi sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.

Akıllı Tekstil ve Giyilebilir Sensörler:

- Akıllı kumaşlar ve giyilebilir sensörler, vücut sıcaklığı, terleme ve diğer biyometrik verileri izlemek için kullanılmaktadır. Bu teknolojiler genellikle sporcuların performansını izlemek veya tıbbi amaçlar için kullanılmaktadır.

Yorgunluk Takip Cihazları:

- Bazı giyilebilir cihazlar, kullanıcının yorgunluk seviyelerini takip ederek enerji düzeylerini yönetmelerine yardımcı olabilmektedir.

Uyku Takip Cihazları:

- Akıllı saatler ve bileklikler, kullanıcıların uyku düzenini takip edebilmekte ve uyku kalitesi hakkında bilgi sağlayabilmektedir.

Akıllı Ayakkabılar:

- Ayak tabanına entegre edilmiş sensörlerle donatılan akıllı ayakkabılar, yürüyüş analizi ve aktivite takibi gibi özelliklere sahiptir.

Stresi kontrol eden bileklik: Kalp ritmini ölçerek kullanıcının stres seviyesini tahmin eden ve bununla baş etmesi için öneriler sunan bileklik, akıllı cihaz ile senkronize çalışmaktadır. Böylece stres anlarında kullanıcıya su içmesini, esnemesini, meditasyon ya da yoga yapmasını ileten bileklik, dıştan bakıldığında şık bir takı olarak görülmektedir.

EEG kulaklığı: En yaygın kullanılan giyilebilir sağlık ürünü basit bir baş bandı olarak tasarlanan EEG cihazıdır. Kullanıcının beyin aktivitesini kaydederek ve verileri akıllı bir cihaza aktaran bu bantlar, uyku kalitesi hakkında da bilgi vermektedir.

UV ışınlarını ölçen sensör: Minik bir damla şeklinde tasarlanan, tırnak veya gözlük kenarına yapıştırılabilen sensör, güneş altında kullanıcısının UV ışınlarına maruz kalma oranını ölçer ve 3 aylık veriyi depolamaktadır. Bu örnekler, giyilebilir sağlık teknolojileri alanında yapılan çeşitli gelişmeleri temsil etmektedir.

YENİ SAĞLIK TEKNOLOJİLERİNDE POTANSİYEL RİSKLER

Teknoloji, birçok avantaj sunan inovasyonlar ve gelişmelerle dünyayı değiştirirken, aynı zamanda belirli riskleri de beraberinde getirebilmektedir. Giyilebilir sağlık teknolojileri, yapay zekâ ve makine öğrenimi kullanarak kullanıcıların davranışlarını anlama, önerilerde bulunma ve gelecekteki sağlık durumlarını tahmin etme yetenekleri kazanabilmektedir. Giyilebilir sağlık teknolojileri, bireylerin sağlık bilincini artırmak, sağlıklarını takip etmek ve önleyici sağlık tedbirleri almak konusunda önemli bir role sahiptir.

Bu alandaki teknolojik gelişmelerin izlenmesinin, sağlık endüstrisi ve bireyler açısından faydası oldukça yüksektir. Ancak, giyilebilir sağlık teknolojileri, sağlık izleme ve yönetiminde önemli bir rol oynarken, kullanıcı verilerinin toplanması, saklanması ve işlenmesi gibi konularda çeşitli risklere de yol açabilmektedir. İşte giyilebilir sağlık teknolojilerinin potansiyel riskleri:

1. Gizlilik ihlali:

- Kullanıcıların sağlık verileri, kişisel ve hassas bilgiler

içerdiğinden, bu verilerin yetkisiz kişilerin eline geçmesi, kötü niyetli kullanılması veya siber saldırılara maruz kalması gizlilik ihlallerine neden olabilmektedir.

2. Güvenlik Zafiyetleri:

- Giyilebilir cihazlar ve sağlık uygulamaları, siber saldırılara karşı savunmasız olabilmekte ve veri şifreleme eksikliği veya yazılım güvenlik açıkları, cihazların güvenliğini tehlikeye atabilmektedir.

3. Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Depolanması:

- Sağlık verilerinin toplanması, depolanması ve işlenmesi, düzenleyici standartlara uygun olmadığı takdirde yasal sorunlara neden olabilmektedir. Ayrıca, bu verilerin güvenli bir şekilde saklanması önem arz etmektedir.

4. Kullanıcı Onayı ve Bilgilendirme:

- Kullanıcıların sağlık verilerinin nasıl kullanılacağı konusunda yeterince bilgilendirilmemeleri veya rıza vermeden önce yeterince bilgi almadan bu teknolojileri kullanmaya başlamaları etik sorunlara yol açabilmektedir.

5. Doğruluk ve Güvenilirlik:

- Giyilebilir sağlık teknolojilerinin ölçümleri ve verileri bazen hatalı veya yanıltıcı olabilmekte ve bu durum, kullanıcıların yanlış tedavi kararları almalarına veya gereksiz endişelere yol açabilmektedir.

6. Bağımlılık ve Stres:

- Sürekli olarak sağlık verilerini izlemek, kullanıcılarda bağımlılık yaratabilmekte ve sürekli bir stres kaynağı haline gelebilmektedir. Ayrıca, sağlık durumuyla ilgili sürekli bildirimler almakta kullanıcıları gereksiz endişelere sevk edebilmektedir.

7. Entegrasyon ve Uyumluluk Sorunları:

- Farklı sağlık teknolojileri arasında uyumluluk sorunları yaşanabildiği görülmüştür. Örneğin, bir cihazın verilerinin başka bir uygulama veya platformla entegre edilememesi, kullanıcıların tam bir sağlık görüntüsü elde etmelerini zorlaştırabilmektedir.

8. Pil Ömrü ve Teknolojik Güncellemeler:

- Giyilebilir cihazların pil ömrü ve yazılım güncellemeleri, kullanıcı deneyimini etkilemekte, pil ömrü kısa olan cihazlar, sürekli şarj edilmesi gerektirmekte ve yazılım güncellemeleri yapılmazsa güvenlik zafiyetleri ortaya çıkabilmektedir.

Bu risklerin üstesinden gelmek için, üreticilerin güvenlik önlemleri almaları, kullanıcıları iyi bilgilendirmeleri, düzenleyici standartlara uymaları ve kullanıcı verilerini koruma konusundaki en iyi uygulamalara yönelmeleri önemlidir. Ayrıca, kullanıcıların da bu teknolojileri bilinçli bir şekilde kullanmaları ve gizlilik konusunda dikkatli olmaları da gereklidir.

EN ÖNEMLİ RİSK: GÜVENLİK

Giyilebilir sağlık teknolojileri, bireylerin sağlık durumlarını izlemelerine, verilerini toplamalarına ve sağlık hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olan cihazlar ve uygulamalardır. Ancak, bu teknolojilerle ilişkili veri güvenliği konuları da önemli bir endişe kaynağıdır. İşte giyilebilir sağlık teknolojileri veri güvenliği ile ilgili bazı temel konular:

1. Kişisel Veri Güvenliği:

- Giyilebilir sağlık teknolojileri, kullanıcıların biyometrik verilerini, sağlık ölçümlerini ve diğer kişisel sağlık bilgilerini toplamaktadır. Bu tür hassas verilerin güvenliği, yetkisiz erişim ve kötü niyetli kullanıma karşı koruma gerektirmektedir.

2. Veri Şifreleme:

- Giyilebilir sağlık cihazlarından iletilen ve depolanan verilerin şifrelenmiş olması, yetkisiz erişimi önlemeye yardımcı olabilmektedir. Verilerin iletimi sırasında ve depolandığı yerde güçlü şifreleme algoritmaları kullanılmalıdır.

3. Güvenli Bağlantılar:

- Cihazlar genellikle mobil cihazlar veya bilgisayarlarla bağlantı kurmaktadır. Bu bağlantılar güvenli olmalı ve verilerin transferi sırasında şifreleme kullanılmalıdır. Ayrıca, güvenlik protokollerine uygun olmayan kablolu ağlardan kaçınılmalıdır.

4. Kullanıcı Yetkilendirmesi:

- Sağlık verilerine erişim ve bunları kontrol etme yetkisi, sadece yetkili kullanıcılara verilmelidir. Güçlü kimlik doğrulama ve yetkilendirme mekanizmaları kullanarak veri güvenliği sağlanmalıdır.

5. Fiziksel Güvenlik:

- Giyilebilir cihazların fiziksel olarak güvende kalmaları sağlanmalıdır. Cihazlar kaybolabilir veya çalınabilir, bu nedenle cihazları kilitlemek, uzaktan silmek veya korumak için uzaktan yönetim özellikleri eklemek önemlidir.

6. Yazılım Güvenliği:

- Giyilebilir sağlık teknolojilerinde kullanılan yazılımların düzenli olarak güncellenmesi ve güvenlik güncellemelerinin hızlı bir şekilde uygulanması, olası güvenlik açıklarını azaltılabilmesi açısından önemle değerlendirilmesi gereken bir konudur.

7. Uyumluluk ve Standartlar:

- Uygun güvenlik standartlarına ve düzenlemelere uyum, giyilebilir sağlık teknolojilerinin güvenliği için kritik öneme sahiptir.

8. Bilinçli Kullanıcılar:

- Kullanıcılar, giyilebilir sağlık teknolojilerini bilinçli bir şekilde kullanmalı, güvenlik ayarlarını anlamalı ve kişisel güvenliklerine dikkat etmelidirler.

Sağlık verilerinin güvenliği, sadece bireylerin değil, sağlık hizmeti sunan kurumların da sorumluluğundadır. Bu nedenle, bu teknolojiler geliştirilirken ve kullanılırken güvenlik standartlarına ve yönergelerine uyum sağlamak hayati bir öneme sahiptir. Sağlık teknolojileri, sağlık sektörünü daha etkili, erişilebilir ve kişiselleştirilmiş hale getirerek geleceğin sağlık hizmetlerini şekillendirdiği görülmektedir. Aynı zamanda, Tele Sağlık, yapay zeka,

mobil uygulamalar, nesnelerin interneti ve robotik teknolojiler gibi yenilikçi çözümler, hastaların yaşam kalitesini artırırken sağlık profesyonellerine de daha güçlü araçlar sunmaktadır. Gelecekteki sağlık teknolojilerinin daha da gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte, sağlık sektörü daha sürdürülebilir ve etkili bir hale gelecektir. Bu trendler, sağlık sektörünün gelecekte daha erişilebilir, etkili ve sürdürülebilir olması için önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, bu gelişmelerin uygulanması ve sağlık sistemlerinin bu değişimlere uyum sağlamasının zaman alabileceği ve çeşitli zorluklarla karşılaşabileceği unutulmamalıdır. Türkiye’de de sağlık bilincinin artması, teknolojiye artan ilgi, sağlık sektöründeki dijitalleşme ve COVID-19 pandemisi gibi nedenlerle giyilebilir sağlık teknolojilerinin benimsenmesi ve kullanımı giderek artmaktadır. Ancak, bu teknolojilerin kullanımıyla ilgili etik, güvenlik ve gizlilik konularına dikkat edilmesi de ülkemiz içinde ayrıca dikkat edilmesi gereken bir husustur. Sağlık verilerinin güvenliği ve gizliliği, bu teknolojilerin başarılı bir şekilde benimsenmesinde kritik bir rol oynadığı akıllardan çıkartılmamalıdır.

Yeni teknolojilerle daha sağlıklı bir dünyaya daha sağlıklı bir şekilde erişmek dileğiyle...

Kaynakça

[1] «Wearable Technology - Market Assessment,» IHS Electronics &Media, 2013.

[2] «The Internet of Me: How Wearable Tech is Changing IoT,» The Application Developers Alliance Emerging Technology Working Group.

[3] S. Tibken, «CNET,» 3 Şubat 2014, <https://www.cnet.com/news/the-future-of-wearables-8-predictions-from-tech-leaders/>.

[4] «Forecast Reveals Steady Growth in Smartwatch Market,» <http://www.ccsinsight.com/press/company-news/2968-ccs-insight-forecast-reveals-steady-growth-in-smartwatch-market>, 16 Ocak 2018].

[5] «PWC, «The Wearable Future,» Ekim 2014. <https://www.pwc.com/us/en/consumer-markets/publications/retail-consumer-cis-wearable-future.html>.

KÖKÜ MAZİDE OLAN ATİ OLMANIN ADI: TAPU KADASTRO

Hayrullah AKDEMİR
Tapu Kadastro 14. Bölge Müdürü

175 yıllık köklü bir kuruluş olan, geleneklerine bağlı olduğu kadar yenilikçi yapısıyla da dikkatleri üzerine çekebilen Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, değişen ve sürekli gelişen teknolojik yeniliklere anında adapte olabilen personel yapısıyla, her türlü alanda, tüm devlet kurumlarının ve vatandaşlarımızın ihtiyaç duyduğu mülkiyet bilgilerini muhafaza etmeyi, güncellemeyi ve hizmete sunmayı kendisine misyon edinmiştir.

Bugün, Türk Hukuk Sistemi'nde yer alan mülkiyet olgusunun temelleri, 21 Mayıs 1847 tarihinde, bundan tam 175 yıl evvel, Osmanlı Devlet Teşkilatı'nın ana unsurlarından sayılan "Defterhane-i Amire Kalemî" ile atılmış, ülkemizin en kıymetli tarihi ve kültürel mirası olan arşiv hazinelerinin önemli bir kısmı da Tapu ve Kadastro Ge-

nel Müdürlüğü Arşivi bünyesinde muhafaza edilmiştir. Tapu ve Kadastro 14. Bölge Müdürlüğü olarak mensubu olmaktan kıvanç duyduğumuz kurumumuzun kültürünü tanıtım ve hizmet anlayışını en üst noktaya taşımak adına, uzmanlık alanımız olan Tapu ve Kadastro faaliyet ve projeleri ve bunun yanında personellerimiz, paydaşlarımız ve vatandaşlarımız için sosyal, bilişsel proje faaliyetleri gerçekleştirmekteyiz. Bölge istatistiklerimiz, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu anketler neticesinde, vatandaşlarımızın yaptırmış oldukları işlemlerde, personellerimizin ilgi ve alakasından memnun olduğu görülmekte olup Edirne Tapu ve Kadastro Müdürlüklerimiz başta olmak üzere bölgemiz 1. sırada yer almaktadır.

Balkan Savaşları'nda işgalle birlikte, Sarayıçi mevkiinde esir tutulan binlerce vatan evladı, günlerce hayatta kalma mücadelesi vermiş ancak açlık ve salgın hastalık nedeniyle şehadet şerbetini içmiş 300 bini aşkın şehitlerimiz bize emaneti olan coğrafyamızın güzel ve kadim şehri Edirne'mize hizmet noktasında mülkiyetin hassasiyetini ve kıymetini bilerek üzerine koyarak çalışma yapıyoruz. O emanetin evlatlarına hizmet etmek, bizim kurumsal çalışma aşkımızı oluşturmaktadır. Bu mücadelede kurumumuzun faaliyetleri ve modernizasyonu kapsamında; Yapay Zeka Projesi, Yeni Tapu Senedi Projesi, Kurumsal Kimlik Çalışmaları, Süloğlu Cumhuriyet Ortaokulu Tapu ve Kadastro Bilişim Sınıfı Açılışı, Bir İşlem Bir Fidan, Bir Fidan Bir Orman Etkinliği, Edirne ilindeki kamu kurum ve kuruluşları arasındaki işbirliği, dayanışma ve ortak çalışma kültürünü geliştirmek amacıyla Proaktif Kurumsal Kahvaltılı Toplantı, Edirne Merkez İlçe Köy Muhtar, Aza ve Bilirkişilerine Kadastro Güncelleme Çalışmaları Bilgilendirme Toplantısı, Vatandaşlarımıza Tapuda Kolaylık etkinliklerimiz olarak ecdadımıza olan borcumuza karşı hizmet verme anlayışımızı yansıtmaktadır. Bölge Müdürlüğümüz hizmet binamızda oluşturduğumuz misafirlerimizin ve vatandaşlarımızın ziyaretine açık bulunan "Tarihimiz, Geleceğimizle Buluşuyor" temalı müzemiz de Osmanlı Devleti'nden intikal eden en eski defter ve belgelerin muhafaza edildiği arşiv

olan Kuyûd-ı Kadime Arşivinin mufasssal, icmal ve evkaf adı ile üç ana sınıfa ayrılan Tahrir Defterleri'nin ve Tapu kayıtlarının tutulduğu en yaygın türleri arasında Arazi-i Atik, Vakf-ı Atik, Vakf-ı Cedit, Mikyaslı Cedit, Arazi-i Cedit, Emlak Daimi, Emlak Yoklama, hasılat defterlerinin bulunduğu zabıt-kayıt defterlerinin, birçok özelliğinin ayrıntılı anlatımlarının ve örneklerinin yer aldığı bununla beraber, öneminden dolayı Osmanlı Devleti'nde kullanılan üç farklı kişide birer parçası bulunan Üç Parçalı Mührün ve Edirne İl Merkezi Mahallelerinin 1848 yılına ait ilk tapu kaydının sergimizde bulunması itibarıyla misafirlerimizin ilgisine nail olmaktadır.

Günümüz teknolojisini tam olarak kullanamayan öncelikle engelli ve yaşlı vatandaşlarımıza güncelleme ve sayısallaştırma projesi kapsamında bulunan köy ve ilçelerde web tapu üzerinden sunulan tapu kaydı alımı, satış, intikal vb. gibi iş ve işlemlerini yapabilmeleri için muhtarlar nezdinde Bölge Müdürlüğümüz uzman personeline gerekli bilgilendirmeler uygulamalı olarak yapılmıştır. Bu bağlamda engelli ve yaşlı vatandaşlarımıza müdürlükler nezdinde yardım masaları oluşturulmuştur. Bununla birlikte Bölge Müdürlüğümüzce web tapu başvuru broşürleri dağıtılmak üzere muhtarlarımıza verilmiştir. Muhtarlarımızın sahada yaşadıkları sorunlar dinlenerek çözümleri sağlanmıştır.

Fotoğraf: Behiç GÜNALAN

KALORİ HESAPLAMA POPÜLER BİR KİLO KONTROL ARACI MIDIR?

Uzman Diyetisyen Esra Çelakıl

Bir serçe ve bir kartalı düşünelim. Sizi birisi galeyayacak olsa, minik bir serçeyi mi, yoksa bir kartalı mı tercih edersiniz? Cevabınız elbette ki minik bir serçe olurdu değil mi? Yani ikisi de kuş sonuçta, hangisi galeyarsa farketmez demezsiniz.

Gelelim kalori meselesine; Farklı besinleri, kalorileri aynı diye, aynı kefeye koymak doğru olabilir mi? İki kuş farklı da, aynı kalorige diye iki farklı besin, bedende aynı etki de olabilir mi?

Kalori takıntısının bir çok insanın doğru beslenmesini engellediği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar gösteriyor ki yakın ve uzun vadede kalori kısıtlaması, verilen kiloların geri alınmasına, yemekle ilişkide ve beden algısı ile ilgili bozukluklara, kilonun sürekli oynaması nedeniyle zaman içinde metabolik sendroma, vitamin ve mineral eksikliklerine vb. pek çok olumsuz sonuca yol açıyor.

Peki kalori saymayacaksa ne yapacağız?

Öncelikle besinleri ve bedendeki çalışma sistemlerini öğrenmek en doğru adım olacaktır. Yani, bir çamaşır makinesinin kullanım talimatına verdiğimiz değeri, bedenimizin de fazlasıyla hakettiğinden bahsediyorum. Ömrü uzun olsun, masraf çıkarmasın, bozulmasın diye kullanım talimatına uygun davrandığımız bir ev aletine gösterilen özeni, bedenın çalışma prensiplerini öğrenmeye ve fark etmeye, beden ve yaradılış sorumluluğu kavramını gerçekleştirilmeye de gösterilmesinden bahsediyorum.

Peki, ne yersem, kartal tarafından galeyenmiş gibi zarar görmeyebilirim?

Öncelikle önemli bir hatırlatma yapmak zorundayım. Ne yersek yiyelim, hücreseel düzeyde, metabolizmanın gerçekleşmesi sonucunda, bedende az ya da çok atıklar oluşur. Yani her besin, temelde toksiktir. Burada hüner, vücudun kolayca atabileceği toksinleri oluşturmakta. Yani serçe tarafından galeyenmakta.

Bunun için;

1-) Az ve kaliteli atık için öncelik, ölçülü beslenmedir. Çok sağlıklı da olsa, yemek miktarı çoksa, atık her ne kadar az toksik olsa da çok olacaktır. Nihai hedef; az atık oluşturmak.

2-) Bunun temelinde her besinin sadece kaloriden ibaret olmadığı gerçeği de yatar. GDO, tarım ilaçları, sulamada su kalitesi, transport ve depolama koşulları, raf ömrü, pişirilme şekli, hijyen, rafine olup olmaması gibi kavramları biliyor olmak önemlidir.

3-) Son yıllarda kronik hastalıkları tetikleyen, insülin direncinin sorumlusu olarak gösterilen, glisemik indeks kavramını anlamak da çok önemlidir. Bir gıda ne kadar rafine ise, ne kadar çok liflerinden arındırılıp saflaştırılmış ise, o kadar hızlı kanda şekeri yükselme becerisi kazanır. Ki bu, sağlığı tehdit eden ve inflamasyon sürecine bizi sürükleyen önemli sorunlardan biridir.

Bilim, gıdaları bedendeki potansiyel etkilerine göre sınıflandırmıştır. Temel amaç bu gıdaları tanımak ve bedendeki etkilerini öğrenmek olmalıdır. Gelin şimdi bunları detaylı olarak yazalım:

1-) Proteinler, beslenme alanında, onarıcı ve yapısal etkileri, büyüme ve gelişmedeki rolleri nedeniyle son derece değerlidir. Dikkat edilmesi gereken konu, hayvansal protein ve bitkisel protein kaynaklarının dengeli tüketilmesidir. Özellikle hayvansal protein kaynaklarının çığ olmaması gerektiği gibi, çok yüksek ısıya da maruz bırakılmaması, yine sağlık açısından önemli bir uyarıdır.

2-) Lifler, özellikle tokluğu desteği, kalp damar hastalıklarını önleme, kalın bağırsak kanserinden kuruma gibi noktalarda, son derece önemlidir. 100 ile 200 yıl önce, insanoğlunun günlük beslenmesinde 80-130 gram aralığında lif bulunmaktaydı. Ne yazık ki günümüzde bu oran, günlük 7-15 gramı geçmemektedir.

3-) Sağlıklı yağlar, nörolojik sistem hastalıklarından korumada, cilt ve saç sağlığında, eklem hastalıklarının önlenmesinde ve hücre onarımında son derece değerlidir. Bu grubu, yağlar olarak ifade etmek yerine, sağlıklı yağlar ifadesi ile kullanmanın özel bir nedeni bulunmaktadır. Günümüzde kanola, pamuk, Palm, ayçiçek yağı gibi, n-6 yağ asit oranı yüksek yağ asidi kaynakları beslenmede

yüksek bir paya sahiptir. Ayrıca kızartma, kavurma gibi işlemler, trans yağların oluşmasına neden olmaktadır. Kalp-damar sağlığını baş düşmanlarından biri, ne yazık ki trans yağlardır. Unutmayın! Bir yağın onarıcı potansiyel etkisinin ortadan kalkmaması çok değerlidir.

Tüketilen yağ sağlıklı olmadığı sürece, yapısal görevini yapamaz ve bedene zarar verir. Sızma zeytinyağı, zeytin, avokado, çığ kuruyemişler, çığ yağlı tohumlar sağlıklı yağlara verilebilecek örneklerdir.

4-) Probiyotikler: Sadece bağırsağımızda bile beynimizin ağırlığı kadar bakteri yaşamaktadır. Bu bakterilerin dengede olması, ruh sağlığımızdan gıdaların emilimine, bağırsaklarımızdan üremeye kadar etkilidir. Yoğurt, kefir, ayran, doğru yöntemle yapılan fermente turşular, bu gruptaki gıdalara örnektir.

5-) Birincil ve doğal enerji kaynağımız karbonhidratlardır. Son yıllarda en çok tartışılan besin grubudur. Glisemik indeks kavramının muhatabı bu gruptur. Karbonhidratlar, un bazlı karbonhidratlar ve un içermeyen karbonhidratlar olarak iki temel gruba ayrılır. Un içermeyen karbonhidratlar; yumru halindeki sebzeler, bitkisel protein ve lif açısından da zengin olan kuru baklagiller ve meyveler olarak üçe ayrılır. Un bazlı karbonhidratları da rafine karbonhidratlar ve lif oranı yüksek karbonhidratlar olarak temelde ikiye ayırabiliriz. Besinleri ve bağlı oldukları besin gruplarını değerlendirdiğimizde, yapısal fonksiyonları dolayısıyla, rafine karbonhidratlar dışındakileri, ölçüye dikkat etmek koşulu ile, yazının başındaki metafordan yola çıkarak, serçe olarak değerlendirebiliriz.

Hazım ve sindirim sonucunda, çavdar ekmeği, Siyez ekmeği, bulgur, basmati pilavı, kinoya, karabuğday gibi lif oranı yüksek karbonhidratlar, kan şekerini yavaş yükselte etkisine sahiptir. Günümüzde, özellikle buğday tanezinin rafine edilmesiyle elde edilen beyaz ekmek, poğaç, simit, baldo piring, şeker vb gıdalar kan şekerini hızla yükselttikleri için riskli değerlendirilmektedir.

Özetle, ölçülü, temiz içerikli, dengeli, düşük glisemik indeksli, kalori etiketi yerine fonksiyonel etkileri ön planda seçimler yapmak, sağlığı koruma ve geliştirmede son derece önemlidir.

Sevgiyle.

Fotoğraf: Cüneyt VARNA

AYNA

Şefika REFİK

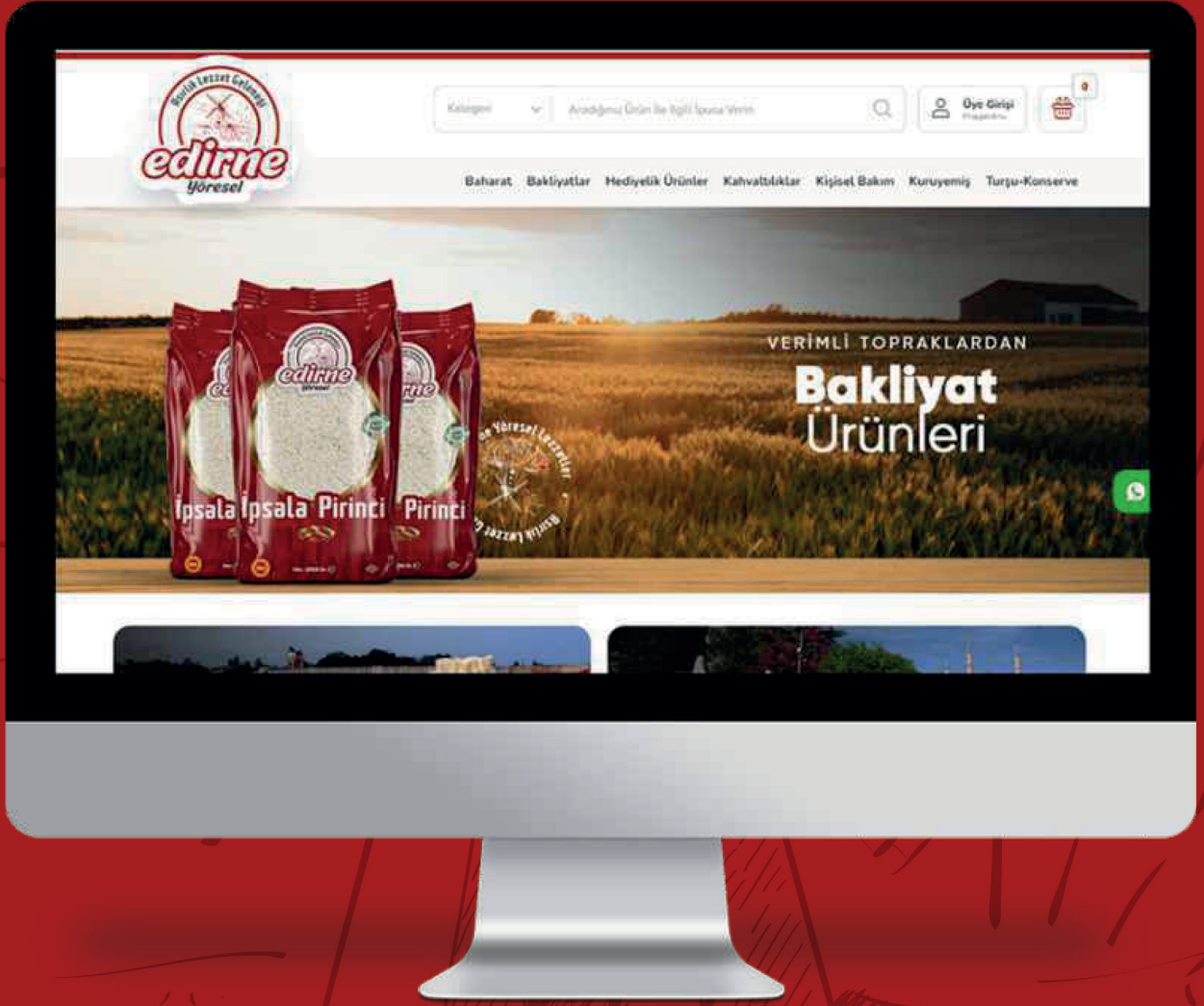
Kırcaali'nin hayli yüksek bir yerinde bulunan eski bir bina var; Devlet Psikiyatri Hastanesi. Sıcak bir eylül sabahı oraya yolum düştü. Sarıya boyanmış demir parmaklıklar hayatı ve yaşamı ikiye bölüyordu adeta. Yanlış seçimlerin ve acı pişmanlıkların son durağı, oradaki büyük ağaçların altında ikamet ediyordu.

Kapıda duran beyaz saçlı görevli beni içeri davet ederken, kalbimin hızla çarpmaya başladığını hissettim. Ağır adımlarla ilerlerken, şöyle etrafıma korkak gözlerle bir baktım. İçime bir kasvet, anlatılması zor olan bir sıkıntı düştü. Yabancı yüzler, yaşanmış hayatlar, yarım kalmış hayaller, pişmanlıklar, aşklar vardı burada. O farklı bakan gözlerde çaresizliği, tükenmişliği okumak gayet de mümkündü. Orada öyle kıpırdamadan kaç dakika durduğumu bilemem lakin kapıcının sesini duyduğumda buraya ne için geldiğimin farkına vardım. Bana nöbetçi hemşirenin odasını gösterip üç katlı binanın ikinci katını işaret etti. Hemen oraya gidip yarım kalan evrağımı tamamladım. Artık buradan gidebilirdim, daha doğrusu kaçabilirdim. Çok, çok uzaklara gitmeliydim.

Odadan çıktığımda, basamakların hemen solunda bulunan bankın üzerinde oturan genç kadın, eliyle bana işaret edip yanına davet etti. Şaşkın ve meraklı gözlerle, titreye titreye oturdum o banka. Sanki yıllarca tanışıyor-muşuz gibi, kadın başladı hayat hikayesini anlatmaya. Yıllar önce tesadüfen yakışıklı bir erkekle tanıştığını, onunla gözlerden uzak nasıl buluştuğunu, zamanla da onun ne kadar yanlış bir insan olduğunu anlamasına rağmen ilişkisini devam ettirdiğini ağlaya ağlaya anlattı. En çok da onun bir gün ortalıktan aniden kaybolmasına,

başka bir ülkeye taşınmasına ve bir kerecik bile aramasının yediği en acı tokat olduğunu adeta haykırıyordu. Farkında bile olmadan gözyaşlarıma boğulduğumu anladım. O genç kadına bakarken sanki dev bir aynaya bakarmış gibi kendimi görmeye başladım. Onun yaşadığını şu an ben de yaşıyordum. Başkasının ağzından yanlış seçimlerini duymak gerçekten de çok ağırdı, acı veriyordu insana. Aylardır Allah'tan bir işaret, bir yol için yalvarıyordum. Ve nihayetinde bu eski binanın avlusunda, yaptığım en yanlış adımımı tüm çıplaklığıyla görüyordum şimdi. Ben kendimi ve geleceğimi o kadının derin ve yaralı gözlerinde gördüm. Ürperdim, kanım dondu sanki birden. Vazgeçmeliydim! Hemen şimdi sevdiğimden vazgeçmeliydim! Kimse onu sevmeme engel olamamıştı bugüne kadar. Beni o kadar üzmesine rağmen ben bile söz geçirememiştim kalbime bunca zaman. Ama bu kadın... Bu kadın aklımı başıma getirdi. O, benim görmediklerimi, görmek istemediklerimi benden önce görmüş, yaşamış, şimdi ise bana anlatıyordu. Şöyle ona bir baktım da ne kadar güzel bir yüzü vardı aslında, ne kadar masum, farklıydı. İçindeki sevgiyi öldürebilmek için mücadele veren genç bir savaşıydı şimdi o...

Hikayesi bitince durdu, kolumdan tutup beni ta kapıya kadar geçirdi. Gülüyordu, rahatlamıştı, mutluluk kırıntıları sezdim yüzünde ayrılırken. Sokağa çıktığımda, son bir kez dönüp baktım o binaya. Evrak tamamlamak için gelmiş olduğum bu mekândan hızla uzaklaşmaya başladım. Beynimde ve kalbimde oluşan ayrılık kararıyla birlikte koşmaya başladım o dar sokaklarda. Kaçıyordum... Belki biraz kendimden belki de geleceğimden kaçırıyordum...

edirneyoresel.com.tr Açıldı!

Hemen alışverişe başlamak için
QR kodu okutunuz!

Edirne
Tarihe Açılan Kapı

edirne
Yöresel

edirne